

Slovenija ne bo zverinjak

Na protestnem shodu postavili zahteve vladi, med drugim zahtevajo odstop ministra za okolje in prostor

str. 3

Zemljiška politika: od besed k dejanjem!

Milan Unuk, predsednik Območne enote KGZS Ptuj, o kmetijstvu na Ptujskem

str. 4

Zbornica med največjimi razstavljalci na AGRI

Veliko dogodkov in novosti v organizaciji KGZS na letošnjem sejmu Agra v Gornji Radgoni.

str. 10

Kmetija, ki ni zanemarila tradicije in samooskrbe

Arnovo selo, kjer kmetuje Mitja Molan z družino, leži na zahodu občine Brežice in meji na krško občino.

str. 16

Za nami je ena najdlje trajajočih žetev. Odlaganje s spravilom krušnih žit in ječmena je bilo seveda povezano z neugodnim ritmom vremena. Pogoste padavine, ponekod tudi s točo – najbolj izrazito je bilo to letos na območju Ptuja – so upočasnile spravilo zlatega zrnja in s tem zbujele skrb, da bo kakovost pridelka slabša. Pa vendar temu k sreči ni tako, kakovost je kljub temu dobra in prihodek bo primeren. (Besedilo in foto: Marjan Papež)

Narava in njene zakonitosti

Pravijo, da ima narava svoje zakonitosti, ki se bolj ali manj pokažejo vedno znova, in da težave z vremenskimi nepravilnostmi niso nekaj novega. Kmetijstvo je (še vedno) »proizvodnja« na prostem in so ustrezni naravni pogoji eden bistvenih razlogov za uspešno letino. Prilagajanje oziroma kljubovanje naravi je ena tistih stvari, v kateri kmetje še nismo tako uspešni.

Dejstvo je, da trenutni mehanizmi niso kos tako velikim spremembam v okolju in posledično vplivom na kmetijsko pridelavo in prirajo. Na zbornici zato zadnja leta veliko časa namenjamo razpravi in pripravi predlogov, ki bi dali pravi odgovor na ta vprašanja. To je še posebej pomembno sedaj, ko se sprejema nova strategija kmetijstva in podeželja in oblikujejo ukrepi za novo programsko obdobje v okviru Skupne kmetijske politike. Zaradi izrazito slabega ekonomskega položaja kmetijstva brez aktivne vloge države ne bo mogoče najti pravih odgovorov.

Naši predlogi gredo zato v dveh smereh. Prva je nadaljevanje sofinanciranja aktivnih ukrepov za zmanjšanje tveganj, kot je izgradnja namakalnih in oroševalnih sistemov, protitočnih mrež, rastlinjakov in podpora tehnološkim ukrepom, ki povečujejo odpornost na neugodne vremenske razmere. Ob vse večji pogostosti neurij je nujna okrepitev in sistemska ureditev protitočne obrambe, za katero trenutno skrbi Letalski center Maribor z zgolj enim letalom za celotno severovzhodno Slovenijo. Kljub dvomom meteorološke stroke o učinkovitosti protitočne letalske obrambe le-to uspešno uporabljajo tako na Hrvaškem in v Avstriji, zato

zbornica predlaga, da se opravi primerjalna analiza protitočne zaščite v Avstriji, Sloveniji in na Hrvaškem, predvsem pa naj se preveri tudi vpliv njihove protitočne zaščite na vreme v Sloveniji.

Zavarovanje pridelkov za poplačilo škode, ki nastane kot posledica vremenskih nepravilnosti, bi moralo ostati tudi v prihodnjem obdobju eden ključnih mehanizmov za zmanjšanje dohodkovnih tveganj, vendar bo treba najti pravi odgovor na to, kako povečati vključenost v zavarovanje. Predlagamo najvišjo stopnjo sofinanciranja s strani države, oblikovanje zavarovalnih paketov, ki bodo v večji meri zanimivi za pridelovalce, uvedbo mehanizmov, ki bodo zmanjšali nihanje višine premij, in možnost zavarovanja vseh tveganj, s katerimi se sooča kmetijstvo.

Trenutni sistem odzivov države na katastrofične naravne nesreče prek zakona o odpravi posledic po naravnih nesrečah oziroma interventnih zakonih ni ustrezen. Zato predlagamo resen razmislek o uvedbi vzajemnega sklada. Predloge glede zagotavljanja sredstev zanj smo prav tako že pripravili.

Kot posebej pomemben mehanizem, s katerim bi lahko posameznim kmetijam hitro in učinkovito pomagali, ko se zgodi najhujše, je sistemski ukrep deminimis, za katerega je treba zagotoviti vir sredstev.

Seveda bo treba rešiti še kar nekaj podrobnosti v izvedbi, vendar se mora premik v smeri naših predlogov zgoditi v najkrajšem času.

Branko Ravnik, direktor KGZS

Preverite ponudbo kmetij na svojem pametnem telefonu!

Brezplačna aplikacija za Android

KUPUJMO DOMAČE!
KGZS
www.kupujmodomace.si

AGRA

AVSTRISKA ŠTAJERSKA DEŽELA PARTNER

Das Land Steiermark

SEJEM NOVE GENERACIJE!

57. MEDNARODNI KMETIJSKO-ŽIVILSKI SEJEM

24. - 29. 8. 2019, Gornja Radgona

POVLJSKI SEJEM
www.sejem-agra.si

Izredni ukrepi

CVETKO ZUPANČIČ

predsednik KGZS

Neurje, toča, veter, moča, zmrzal, suša. To je seznam stvari, ki si jih kmetovalec najmanj želi pri svojem kmetovanju. Skupni imenovalac vseh teh nebodijihtraba je narava in le v redkih primerih se da svoj pridelek zaščititi pred njimi. Kot pravijo, narava lahko veliko da, a tudi veliko vzame. In v tem je posebnost kmetovanja, kar ga tudi loči od gospodarstva. Kmetje se tega že dolgo zavedamo, žal pa ne tudi vsi drugi. Zato je pogosto slišati očitke, da je kmetom lahko, saj stalno zahtevajo od države pokritje te ali druge škode, pa izplačila pomoči in subvencij za vedno nove traktorje. V isti sapi pa se avtorji teh očitkov že pritožujejo, kako je hrana draga, in da je slovenske hrane premalo na trgovinskih policah. Z drugimi besedami, ne razumejo posebnosti kmetovanja in torej ne razumejo težav, s katerimi se ubadamo slovenski kmetje.

Tudi z zvermi je podobno. Kmetje smo sobivali z zvermi, dokler so bila srečanja z njimi redka in škoda kot posledica teh srečanj še sprejemljiva. Tudi po zaslugi sistema, ki je upošteval mnenja stroke in kmetov. In čeprav je imel tudi ta sistem napake, je vsaj približno vzdrževal ravnovesje med ljudmi in zvermi. Zaradi nerazumne odločitve, da se upošteva samo eno manjšinsko mnenje, pa imamo prebivalci podeželja sedaj velike težave, posledično pa so se v tej kolobociji (hote ali nehote) znašli tudi politiki. Od tega bomo kmetje imeli bolj malo koristi. Boljše bi bilo, da bi v dogovoru z vsemi vpletenimi (kar skuša zbornica z delovno skupino tudi doseči) strpno našli učinkovito in sprejemljivo rešitev. A da ne bo pomote! Na zbornici trdimo, da smo sedaj v takšnem položaju, da je možno le z izrednimi ukrepi vzpostaviti pogoje za iskanje dolgoročnih rešitev. Zato naše zahteve še vedno ostajajo. Prej ko jih bomo uresničili, lažje nam bo!

Na koncu naj vas spomnim in hkrati tudi povabim, da konec avgusta obiščete Gornjo Radgono in sejem Agra. Še vedno najpomembnejši kmetijski dogodek leta z dolgo tradicijo je tudi priložnost, da se srečamo, izmenjamo nekaj besed in poskusimo kakšno od dobrot slovenskih kmetij. Pridite v halo B na naš razstveni prostor ali pa obiščite katerega od naših dogodkov, ki jih organiziramo na sejmu. Zato vam v tej številki ponujamo izbor pomembnejših dogodkov na sejmu. Se vidimo!

KAKO DO INFORMACIJ NA KGZS

SPLOŠNE INFORMACIJE

Tel.: 01 513 66 00, e-naslov: kgzs@kgzs.si, www.kgzs.si

UREDNIŠTVO ZELENE DEŽELE

Tel.: 01 513 66 40, e-naslov: zelena.dezela@kgzs.si

Zelena dežela št. 154, avgust 2019 • Zelena dežela je glasilo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, ki izhaja šestkrat letno in je za člane KGZS brezplačno. • Uredništvo: KGZS – Zelena dežela, Gospodinjina ulica 6, 1000 Ljubljana, tel.: 01/5136640, e-pošta: zelena.dezela@kgzs.si, splet: www.kgzs.si • Odgovorni urednik: Robert Peklaj • Novinar: Marjan Papež • Fotografija na naslovnici: Arhiv KGZS • Tehnično urejanje: Andrej Lombar • Jezikovni pregled: Marjana Cvirn • Fotografije: arhiv KGZS (če ni drugače navedeno) • KGZS ne odgovarja za oglasno vsebino. Tisk: Salomon, d.o.o. • Naklada: 91.500 izvodov • ISSN 1581-9027, spletna izdaja ISSN 2536-2119

Druženje Slovencev petih dežel

Sredi julija je na avstrijskem Koroškem potekal tradicionalni kmečki praznik, ki se ga je udeležilo tudi precej članov Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS), v imenu zbornice pa je navzoče pozdravil predsednik nadzornega odbora Franci Strle.

Neumornemu predsedniku SJK Štefanu Domeju (desno) je skromno pozornost ob »polnoletnosti« srečanja v imenu Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije izročil predsednik nadzornega odbora KGZS Franci Strle.

Skupnost južnokoroških kmetov in kmetov (SJK) in Kmečka izobraževalna skupnost (KIS) sta pripravili že 18. kmečki praznik v Vidri vasi pri Pliberku. V okviru praznika je potekalo »Srečanje kmetov in kmetov iz petih dežel«. Na srečanje v Vidro vas, ki leži streljaj severno od Pliberka, so poleg južnokoroških kmetov prišli še kmetje iz Slovenije, Italije, Madžarske in Hrvaške.

Srečanje se je začelo s sveto mašo, ki jo je daroval pliberški dekan Ivan Olip, nadaljevalo s pogostitvijo in kulturnim programom. V njem so sodelovali vokalni kvintet Ajda iz Prevalj, Folklorno društvo Groblje iz Domžal in Godbeno društvo iz Nabrežine pri Trstu.

Med kulturnim programom, ki ga je vodila Maja Smrtnik, je Štefan Domej, predsednik SJK, povabil h kratkim nagovorom predstavnike organizacij slovenskih kmetov iz petih dežel. Gostja tokratnega srečanja je bila slovenska kmetijska ministrica dr. Aleksandra Pivec, za krajši čas pa se je pridružila tudi do nedavnega avstrijska kmetijska ministrica Elisabeth Köstinger.

Marjan Papež

Pomembni dogodki v prihodnjih mesecih

Kdaj?	Kaj? / Kje?
24.–29. avgust	Sejem AGRA; Gornja Radgona
31. avgust	Podeželje v mestu – pridelano in ponujeno z ljubeznijo; Ljubljana, Pogačarjev trg
10.–15. september	MOS – Mednarodni sejem obrti in podjetnosti; Celje
11. do 15. september	Sejem za gradnjo, stanovanje, modo, kulinariko in kmetijstvo; Celovec, Avstrija
21. september	Podeželje v mestu; Maribor
5. oktober	Podeželje v mestu; Ljubljana, Pogačarjev trg
4. do 6. oktober	Jesenski kmetijski sejem; Komenda
13. oktober	Tradicionalno srečanje kmetov; Ponikva, Slom

Zbral: Ma. P.

Poljske poti – kdo (n)ima prednost?

Sobivanje kmetijstva in drugih aktivnosti, ki se odvijajo na poljskih poteh, je vsako leto bolj na preizkušnji. Razumljivo in hvalevredno je, da ljudje hodijo, tečejo ali kolesarijo in tako skrbijo za svoje zdravje. Premalo pa se zavedajo, da so gostje na poteh, ki jih uporabljajo; da so te poti v prvi vrsti namenjene za kmetijsko dejavnost.

Podpredsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in državni svetnik Branko Tomažič v zvezi s tem ugotavlja, da drugi uporabniki teh poti dostikrat ne »upoštevajo prednosti«, ki bi jo morali imeti pri uporabi poljskih poti kmetje. Nasprotno, včasih izpade, da so kmetje moteči dejavnik v tem prostoru.

Zato je na ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in ministrstvo za okolje in prostor naslovil vprašanje, če obstaja predpis oziroma pobuda za pripravo pravilnika, na podlagi katerega bi bili uporabniki poljskih poti opozorjeni, da morajo gibanje po teh poteh prilagoditi osnovnemu namenu poljskih poti. Te so v skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih pomožni kmetijski objekti in naj bi se kot taki uporabljali predvsem za kmetijske namene.

Tako Zakon o kmetijskih zemljiščih; Zakon o ohranjanju narave pa dovoljuje uporabo po utrjenih poteh v naravnem okolju, če temu ne nasprotuje lastnik zemljišča, po katerem teče pot. Glede na nasprotujoča zakonska predpisa ostaja nedorečen način, kako lahko lastnik zemljišča izraža nestrinjanje z uporabo poljske poti, ki jo uporablja s kmetijsko mehanizacijo za svoje potrebe, in na kakšen način bi lahko bili ostali uporabniki poljskih poti opozorjeni na to nestrinjanje.

Zato se upravičeno zastavlja vprašanje, kako rekreativne uporabnike poti – pohodnike, tekače, sprehajalce opozoriti na obzirno in pazljivo uporabo poljskih poti, ki so namenjene opravljanju kmetijske dejavnosti.

Marjan Papež

Nekateri pomembni roki

Do kdaj?	Kaj?
24. 9. 2019	Rok za oddajo vloge na JR za operacijo Ureditev gozdne infrastrukture iz PRP 2014–2020 za leto 2019
Do objave o zaprtju	Rok za oddajo vloge na 2. JR za podukrep 8.4 - Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov, za operacijo "Ureditev gozdnih vlak, potrebnih za izvedbo sanacije gozdov"
Do objave o zaprtju	Rok za oddajo vloge na 2. JR za podukrep 8.4 - Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov, za aktivnost "Dela za odpravo škode in obnovo gozda"
Do objave o zaprtju	Rok za oddajo vloge na JR za ukrep Tehnična pomoč čebelarjem
Do objave o zaprtju	Rok za oddajo vloge na JR za ukrep Racionalizacija sezonske selitve panjev
Do objave o zaprtju	Rok za oddajo vloge za Ukrep I - Finančna pomoč za nadomestilo škode zaradi požara ali strele na kmetijskem gospodarstvu v letu 2019
Do objave o zaprtju	Rok za oddajo vloge za Ukrep II - Finančna pomoč ob smrti, invalidnosti ali nezmožnosti za delo v letu 2019
Do objave o zaprtju	Rok za oddajo vloge na 2. JR za ukrep Odpravljanje zaraščanja na kmetijskih zemljiščih

Zbral: Ma. P.

Slovenija ne bo zverinjak

Na protestnem shodu postavili zahteve vladi, med drugim zahtevajo tudi odstop ministra za okolje in prostor.

Robert Peklaj, KGZS
robert.peklaj@kgzs.si

»Težave z zvermi niso več samo težave nas kmetov, temveč so postale težave celotnega podeželja in celotne Slovenije. Prednostna naloga države je, da vsem nam zagotovi varnost, da se ljudje na podeželju ne bodo več bali gibati in da ne bodo več živeli v strahu za živali, lastnino in življenje,« je predsednik KGZS Cvetko Zupančič omenil v svojem nagovoru zbrani množici na protestnem shodu, ki ga je 10. avgusta v Velikih Laščah organiziral Sindikat kmetov

Slovenije. Protest je podprla tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, na njem pa so predstavili več zahtev:

1. Zahtevamo, da se volkove s slovenskega podeželja odlovi ali opravi odstrel. Podpiramo, da se populacija ohrani v ograjenih kompleksih znotraj državnih gozdov.
2. V Sindikatu kmetov Slovenije ne pristajamo na to, da bi morali zaradi zveri z mrežami in ograjami ogra-

Udeleženci protesta so podprli zahteve sindikata, so pa imeli tudi nekaj svojih pobud.

kršnikoli izrednih razmer imela zadostno količino hrane. Kultivirano podeželje je eden od pogojev za uspešen razvoj turizma in prostor za kakovostno izkoriščanje prostega časa v naravi.

5. Zaradi objektivne odgovornosti za sedanje stanje vsakodnevnih napadov volkov zahtevamo takojšen odstop pristojnega ministra za okolje in prostor Simona Zajca.

Svojo podporo kmetom je izreklo veliko govorcev. Med drugim tudi ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dr. Aleksandra Pivec, ki je obljubila, da se bo osebno in celotna vlada prizadevala za ustrezne pogoje za kmetovanje, saj podeželje predstavlja 80% slovenskega ozemlja.

Predsednik Sindikata kmetov Slovenije Anton Medved je zazvonil k alarmu zaradi težav z zvermi.

diti celotno slovensko podeželje. Tako kot smo kmetje dolžni poskrbeti, da naša živina ne dela škode sosedom, tako je država dolžna poskrbeti za svoje zveri, da ne delajo škode slovenskim kmetom.

3. Zahtevamo, da se v okoljih, kjer so trenutno naseljene zveri, ljudem prizna nižja kakovost življenja z davčnimi olajšavami in razvojnimi spodbudami.
4. Sindikat kmetov Slovenije bo naredil vse, da bo slovensko podeželje ostalo obdelano, poseljeno in da bo spet varno, saj bo le tako atraktivno za mlade, da bodo ostajali na podeželju. Tako bo slovensko podeželje lahko zagotavljalo, da bo Slovenija tudi v primeru ka-

Zbrane je nagovorilo kar nekaj predstavnikov zbornice, med drugim tudi predsednik KGZS Cvetko Zupančič.

Težave podeželja zaradi zveri reševati sistemsko

Samo svetovanje s strani službe za kmetijsko svetovanje brez drugih učinkovitih ukrepov ne bo zadoščalo za varstvo ljudi in živali pred zvermi.

Robert Peklaj, KGZS
robert.peklaj@kgzs.si

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) že vseskozi zagovarja stališče, da je treba težave podeželja zaradi prevelikega števila zveri reševati sistemsko. Takšen sistem, ki je upošteval mnenja stroke in kmetov ter je vzdrževal vsaj približno ravnovesje med prebivalstvom in zvermi, smo v Sloveniji že imeli pred leti. Vendar je zaradi znanih vzrokov to zamrlo oziroma se ustavilo, posledice tega neodgovornega ravnanja pa sedaj čutijo kmetje oziroma prebivalci podeželja.

KGZS svojo nalogo in poslanstvo ves čas opravlja ve-

stno in odgovorno. Javna služba kmetijskega svetovanja v okviru Kmetijske gozdarske zbornice Slovenije deluje v prid slovenskih kmetov, med drugim tudi pri izvajanju ukrepov kmetijske politike, kamor sodi varovanje domačih živali pred zvermi. Zato na KGZS zavračamo trditve nekaterih, da služba kmetijskega svetovanja ni dobro opravila svojega dela.

Osveščanje kmetov poteka na več načinov in stopnjah, seveda v skladu s kadrovskimi in finančnimi zmožnostmi. Tako se vsem kmetom, ki oddajajo vloge za ukrepe kmetijske po-

litike, ob oddaji vlog tudi posamezno svetuje o možnostih vključitve v operacije ukrepov Kmetijske okoljskega programa (KOPOP) in s tem o pogojih za vključitev ter izvajanje zahtev iz operacij Reja domačih živali na območju pojavljanja velikih zveri. Prav tako smo na začetku tega programskega obdobja poleg rednega vsakoletnega informiranja kmetov o vseh ukrepih kmetijske politike in njihovih spremembah izvedli obsežna predhodna usposabljanja kmetov o različnih možnostih, zahtevah, pravilih in višini plačil, med drugim tudi vsebine varovanja pašnih živali. Vsakemu kmetu, ki se je odločil za vstop v ta ukrep, smo izdelali program aktivnosti, ki je namenjen informiranju in pravočasni usposobitvi za njegovo pravilno izvajanje. Torej svetovalci kmetom vsako leto pred vnosom zahtevkov za ukrepe kmetijske politike predstavijo vse operacije KOPOP, v katere je možen

vstop, in jim hkrati ponudimo pomoč pri vodenju evidenc ter posamezno svetovanje.

Neustreznost ukrepov

Dejstvo pa je, da ukrepi kmetijske politike, ki so predvideni za varovanje pašnih živali pred zvermi, niso primerni in ustrezni za vse kmete ter vse primere, na kar je KGZS opozarjala že pri njihovem sprejemanju. V Sloveniji so večinoma osnovni pogoji za kmetovanje zelo neugodni (razparceliranost, razgibanost terena, skalovitost), zato kmetije ne morejo prenesti večjih dodatnih vlaganj, kot so ograjevanje, dodatni pastirji in psi. Plačila za izvajanje teh ukrepov so premajhna, da bi pokrila te dodatne stroške. Prav tako so pogoji za vstop v te ukrepe varovanja zelo strogi, saj zahtevajo dodatne zapletene administrativne rešitve in zagotovitev dodatnih lastnih sredstev. Kmetije z ostarelimi lastniki in kmetije z malo delovne sile so

doslej vztrajale pri kmetovanju in paši na teh območjih samo zato, da so bile te površine obdelane, in s tem so preprečili nadaljnje zaraščanje slovenskega podeželja. Paša je ključnega pomena za ohranjanje poseljenosti in obdelanosti podeželja. Z novimi zaostrenimi pogoji in ob dejstvu, da tudi ti ukrepi ne zagotavljajo popolnega varstva pred zvermi, to ne bo več možno.

Zato še enkrat pozivamo državo, da z izrednimi ukrepi vzpostavi (sedaj porušeno) ravnovesje med prebivalstvom in zvermi, nato pa z vsemi vključenimi najde takšno rešitev oziroma sistem, v katerem bodo vsi svoje naloge opravili vestno in kakovostno, kot je to doslej in bo še naprej počela KGZS in njena služba kmetijskega svetovanja.

Neuresničene črke na papirju ne bodo preprečile nadaljnjih pokolov. Zato kmetje ponovno zahtevamo hitrejše in doslednejše izvajanje Zakona o interventnem odvzemu osebkov vrst rjavega medveda in volka. Lovsko zvezo Slovenije in lovske družine pozivamo k razumevanju težkega položaja rejcev in ljudi na podeželju ter zahtevamo intenzivnejši odstrel volka in medveda. Prav tako se mora odvzem velikih zveri prednostno izvajati na območjih, kjer se pojavljajo škode in je moten normalni ritem življenja lokalnega prebivalstva. Predvsem pa mora ustrezeni organ zagotoviti ustno odločbo za odvzem zveri, ko pridejo na pašnik. Ukrepati se mora začeti takoj, čeprav je že sedaj za veliko število živali prepozno!

Zemljiška politika: od besed k dejanjem!

Milan Unuk, predsednik Območne enote KGZS Ptuj, o kmetijstvu na Ptujem

Marjan Papež, KGZS
marjan.papez@kgzs.si

Ste podpredsednik Sindikata kmetov Slovenije. Koliko je (še) sindikalnega duha v slovenskih kmetih?

(Pre)malo. Ker so razočarani nad mnogimi organizacijami in ustanovami v kmetijstvu. Kmetje se ne vključujejo in se držijo zase. Niso vzeli za svojega ne sindikata ne zbornice. Kmetje se tudi na lokalni ravni premalo vključujejo v politiko. Treba se bo bolje organizirati, predvsem pa tukaj manjka pobuda mladih. Nekaj več zanimanja je za povezovanje v panožnih društvih, vendar jih je tudi tam premalo. Glede povezovanja je pri mladih kar problem. Širi se individualizem, skoraj bi rekel, da »na mladih svet več ne stoji«.

Ljudi poveže kriza in kot kaže v kmetijstvu, kljub temu da stanje ni rožnato, ni take krize, ki bi nas bolj povezala.

Kot predsednik strokovnega odbora za varovanje kmetijskih zemljišč pri Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (KGZS) pozorno spremljate predloge sprememb svežnja zemljiške zakonodaje. Kakšni so glavni poudarki, rešitve, ki bi obvezno morale biti vključene v nove zakone?

Ta je zelo zahteven odbor, ker se mora veliko prilagajati in usklajevati različne poglede in interese. Zemljiška politika je trenutno dolgoročno najbolj pereča tema, s katero se soočamo v slovenskem kmetijstvu. Argumentirano pobudo za spremembo zemljiške zakonodaje smo na Ptujju v okviru območne enote KGZS Ptuj in ptujskega zavoda pripravili že pred

petimi leti.

Na našem območju je precej kmetijskih zemljišč v lasti Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Slovenije. Menim, da sklad ne opravlja svojega poslanstva, za katerega je bil ustanovljen. Moral bi stremeti k povečevanju in zaokroževanju kmetij. Države v Evropski uniji, še zlasti v širšem alpskem prostoru, so šle v smer družinskih kmetij, mi pa se o tem bolj kot ne samo pogovarjamo. Resnejši pristop k povečevanju družinskih kmetij bi zadržal mlade na kmetiji, saj bi imeli večjo ekonomsko moč in zato motiv za kmetovanje.

Sklad je namenjen sam sebi, kar ni prav. Sklad mora ostati, a potrebna je reorganizacija. V svet sklada bi se morali vrniti predstavniki najemnikov – kmetov, da bi lahko sooblikovali politiko. Sedaj so v svetu zgolj uradniki, ki vidijo stvari drugače kot mi, kmetje. Pričakujem, da bodo v novem svetu sklada tudi kmetje, vendar bo na koncu o tem odločila politika ...

S katerimi odprtimi vprašanji pa se soočate v okviru komisije za vodovarstvena območja pri KGZS?

S to temo se ukvarjam resnično dolgo, pa smo še vedno praktično na začetku. Pri tem moram pohvaliti zbornični urad in našo strokovno tajnico dr. Dušico Majer, ki se trudi z nami, a smo nemočni. Veliko sestankov je bilo na to temo z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Ministrstvom za okolje in prostor, pa ni bilo uspeha, niti takrat, ko sta bili ti dve ministr-

Milan Unuk z družino kmetuje v Zgornjih Jablanah pri Kidričevem. Obdelujejo okrog 75 hektarjev kmetijskih zemljišč, ukvarjajo se s prirajo mleka in rejo prašičev. Redijo okrog 130 glav govedi in 20 do 30 prašičev. Za domače potrebe imajo nekaj vinograda in 4 hektarje gozda. Milan Unuk je podpredsednik Sindikata kmetov Slovenije, v Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije pa predsednik strokovnega odbora za upravljanje kmetijskih zemljišč in član komisije za vodovarstvena območja.

stvi združeni.

Kmetje na VVO moramo omejitve spoštovati, ustreznega nadomestila za to pa ni. Tu se bo treba združiti in narediti državljansko nepokorščino. To smo že dvakrat izvedli, tako da smo dobili vsaj sogovornike.

Nekaj malega se je premaknilo le sedaj, ko je Perutnina Ptuj sprostila 25 hektarjev in smo zamenjali zemljišča. Zaradi omejitve na VVO smo predlagali menjavo v razmerju 1 proti 3, vendar sklad ne pristaja na to.

Ukvarjate se z živinorejo; kako je stanje v tej panogi?

V zadnjih letih smo na kmetiji zmanjšali stalež prašičev, kar odraža stanje v panogi. Število plemenskih svinj se je močno zmanjšalo, vse bolj smo odvisni od uvoza. Tudi pri mleku že dalj časa beležimo zmanjšanje priraje, kar kaže, da kme-

tije, ki povečujejo prirajo, ne kompenzirajo izpada priraje zaradi opuščanja priraje mleka na manjših kmetijah.

Zato se tudi v govedoreji zmanjšuje stalež plemenskih živali in tudi govedoreja lahko pride v podoben položaj, kot je prašičereja.

Govedoreja je naša vodilna panoga, ki pa je ekonomsko podhranjena. Cene mleka preveč nihajo, kar otežuje vlaganja, ki so v tej panogi zaradi drage hlevske opreme in kakovostne in zmogljive mehanizacije velika.

Ker je bila v tem programskem obdobju ukinjena podpora za dojlje, se je pri priraji govejega mesa stanje zaradi pomanjkanja domačih telet poslabšalo. To ni napredek, če tele kupimo za tri četrtine cene spitane bika, ko kmet dobi zgolj delo in gnoj.

Skupna kmetijska politika po letu 2020 je že pred pragom. Kakšna naj vstopi, da bodo rešitve čim bolj pisane na kožo slovenskemu kmetijstvu?

Vsekakor mora podpreti rejo krav dojlj in rejo kombiniranih pasem govedi. Prav tako so nujni ukrepi, ki bi dali nov razvojni zagon prašičereji. Nujna je podpora matičnim čredam, plemenskim živalim, saj je lastna selekcija pogoj, da tudi ob nakupih plemenskih živali iz tujine le-te dobimo po konkurenčnih cenah.

Sicer pa je eden ključnih izizivov kmetovanja v prihodnosti skrb za naravo. Podpiram vse ukrepe, ki podpirajo ohranjanje narave in izboljšujejo rodovitnost. To je v naš in okoljski prid. Zanimcem moramo pustiti zemljo bolj založeno s humusom, kot smo jo dobili. Kmetje so ob primernem nadomestilu pripravljeni to narediti, širša javnost pa mora to razumeti, saj dela to kmet v obče dobro.

Na našem območju se kmetje vključujejo v kmetijsko-okoljsko-podnebne ukrepe, kar je po eni strani zasluga javne službe kmetijskega svetovanja pri KGZS, po drugi strani pa »kmet kmeta gleda«.

Kar nekaj zapovrstnih neurij s točo ste imeli letos na Ptujem. Kaj menite glede zaščite proti toči?

Na to temo smo na OE KGZS Ptuj konec julija sklicali izredno sejo. Toča je prizadela tri četrtine območja. Zahtevali smo, da stroka temeljito prouči, kakšno varovanje je najbolj primerno. Avstrijci varujejo z letali, Hrvati so šli spet na rakete, pori nas pa varovanje temelji na enem satem letalu.

Pomemben dejavnik je posluš lokalne skupnosti in države, da primerno finančno podprejo varovanje. Nenazadnje je

škoda ob neurjih tako na kmetijskih zemljiščih kot objektih in infrastrukturi, kar se tiče vseh ljudi.

Dolgo ste že aktivni v organični zbornici. Kako ocenjujete delovanje zbornice?

Za to, da smo dobili zbornico, smo se začeli zavzemati pred skoraj tridesetimi leti in dolgo je trajalo, da smo jo dobili. Opravila je veliko pomembnega dela na področju zakonodaje, skupne kmetijske politike in promocije kmetijstva, česar mnogi člani ne zaznajo in zato tudi premalo cenijo. Zbornico kmetje nujno potrebujemo, po skoraj dvajsetih letih pa bi bila potrebna prenova sistema. Zbornica bi morala biti bolj kmetova, manj pod vplivom delniških družb, raznih direktorjev in drugih interesov.

Za ekonomski položaj kmetov bi lahko naredila več tudi Zadruga zveza Slovenije (ZZS)?

Tako je, tudi ZZS je nujno potrebna reorganizacija. Premalo je povezanosti, še zlasti pri nabavi repromateriala. Če bi bil zadrugi sistem bolj učinkovit, se zasebni sistemi ne bi mogli tako razvijati.

Če se ozrem nazaj, ko smo imeli hranilno-kreditne službe (HKS), je kmet dobil repromaterial, sredstva pa zagotavljal preko poslovanja HKS. Sedaj mora kmet zastaviti hipoteko na celotno kmetijo in to pri naši Deželni banki Slovenije. Za pridobitev kredita je treba opraviti cenitev, vpis in izbris hipoteke, kar so nepotrebni stroški.

Prav pa je, da pri tem pometemo tudi pred svojim pragom. Tudi v nas je premalo zadrugnega duha, dostikrat za nekaj centov obrnemo hrbit svoji zadrugi. Pa vendar je dolgoročno rešitev za boljši položaj slovenskih kmetov udejanjanje zadrugne miselnosti.

EESO – most med evropsko politiko in kmetijstvom

Evropski ekonomsko-socialni odbor je sooblikovalec evropskih politik, v katerem je tudi predstavnik zbornice.

Branko Ravnik, KGZS
branko.ravnik@kgzs.si

Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je posvetovalno telo Evropske unije, ustanovljeno leta 1957, ki s strokovnimi nasveti pomaga večjim institucijam EU (Evropski komisiji, Svetu in Evropskemu parlamentu). V ta namen pripravlja mnenja o predlagani zakonodaji EU, pa tudi mnenja na lastno pobudo o vprašanih, za katere meni, da bi jih bilo treba obravnavati. Ena glavnih nalog EESO je vloga mostu med institucijami EU in organizirano civilno

družbo.

EESO združuje predstavnike vseh področij organizirane civilne družbe, ki tako podajajo svoja neodvisna stališča o politikah in zakonodaji EU. EESO ima 350 članov, ki so razdeljeni v tri skupine: skupina delodajalcev, skupina delojemalcev in skupina raznolikost Evrope. Člani delujejo tudi v interesnih skupinah, kjer se oblikujejo mnenja po posameznih interesnih področjih (potrošniki in okolje, kmetje, samostojni

poklici, društva in združenja, mala in srednja podjetja, obrtniki in družinska podjetja, socialna ekonomija, promet).

Člane na predlog držav članic imenuje Svet za petletno obdobje. Slovenija ima v EESO 7 članov.

EESO letno pripravi med 160 in 190 mnenj in informativnih poročil. Vsako leto organizira tudi več pobud in dogodkov, osredotočenih na udeležbo civilne družbe in državljanov, kot so nagrada za civilno družbo, dnevi civilne družbe, plenarno zasedanje za mlade pod geslom »Vaša Evropa, vaš glas«.

EESO ima šest strokovnih skupin, ki pokrivajo različne vidike dela EU, od gospodarstva, socialnih zadev, prometa, okolja in notranjega trga do zuna-

njih odnosov. Člani se vključijo v eno ali več strokovnih skupin glede na svoje strokovno znanje: ekonomska in monetarna unija ter ekonomska in socialna kohezija (ECO); notni trg, proizvodnja in potrošnja (INT); promet, energija, infrastruktura in informacijska družba (TEN); zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo (SOC); kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje (NAT); zunanji odnosi (REX)

Člani v strokovnih skupinah opravljajo osnovno delo in pripravljajo mnenja o predlogih za zakonodajo EU. V tem postopku potekajo pogajanja med vsemi različnimi udeleženci, da bi na koncu dosegli soglasje. In to je edinstvena značilnost EESO: odražati mora želje vseh zainteresiranih strani družbe, to pa doseže z iskanjem kompromisa

in vzajemnim spoštovanjem.

Področje kmetijstva in podeželja

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje (NAT) je odgovorna za številna vprašanja, kot so skupna kmetijska politika (SKP), trajnostna preskrba s hrano, varstvo okolja, krožno gospodarstvo, ureničevanje ciljev OZN glede trajnostnega razvoja in podnebne spremembe.

Skupina poleg priprave mnenj tudi organizira različna posvetovanja in konference, na katerih se seznanja s stališči civilne družbe. Vzpostavljeno ima izjemno obsežno mrežo stikov in institucij EU, pri nacionalnih oblasteh, ekonomskih in socialnih partnerjih ter v nevladnih organizacijah.

Zaščititi moramo 40 milijonov služb v kmetijskem sektorju, ohraniti naše gozdove in podeželje ter zmanjšati količino zavržene hrane, saj trenutno tretjina vsega, kar proizvedemo, konča v smeteh.

Zato se je skupina v zadnjem času ukvarjala s praktičnimi vprašanji, kot so reforma SKP, uravnotežen teritorialni razvoj, trajnostni prehranski sistemi, izvajanje Pariškega sporazuma o podnebni spremembi in prehod na bolj trajnostno evropsko prihodnost.

Večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027

EESO je v svojem mnenju poudaril, da priznava visoko evropsko dodano vrednost programov, pri katerih je Komisija v

predlogu večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 predvidela največje povečanje odhodkov. Vendar pa se mu zdi vprašljivo, da gre to povečanje na račun občutnega krčenja sredstev za kohezijsko politiko (– 10 %) in skupno kmetijsko politiko (– 15 %). Glede kmetijstva in podeželja meni, da bo predlagan obseg sredstev onemogočil izvajanje modela trajnostnega razvoja podeželja, ki je splošni cilj nove reforme skupne kmetijske politike, in drugih ciljev iz nedavnega sporočila Komisije o prihodnosti preskrbe s hrano in kmetijstva.

Zakodajni predlogi o SKP

V svojem mnenju poudarja pomen močna SKP z močnim lastnim proračunom, ki temelji na evropskem modelu kmetijstva in proizvodnje hrane. Posodobitev in poenostavitev SKP v tej reformi sta bistveni za izpolnjevanje potreb po bolj trajnostnem in uspešnejšem kmetijskem sektorju EU povsod po Evropi ter da bi se obravnavali novi izzivi na področju podnebnih sprememb in okolja. Vztraja, da so predlogi za zmanjšanje proračuna SKP nesprejemljivi, saj je ustrezen proračun za SKP predpogoj za trajnost kmetijstva EU, ohranitev delovnih mest, zagotavljanje

nje javnih dobrin in vitalnosti podeželja. Podpira usmeritev glede večje vloge držav članic pri kreiranju ukrepov, pričakuje pa več prožnosti in bolj jasne in konkretne opredelitve ukrepov. Neposredna plačila v okviru prvega stebra SKP in financiranje v okviru drugega stebra je treba popolnoma zaščititi, da bi zagotovili uspešne in trajnostne kmetije. Neposredna plačila bi se morala odobriti le prvim kmetom, za boljše opredelitev pravega kmeta pa bi bilo treba na ravni EU sprejeti jasna objektivna merila.

Večja podpora za generacijsko pomladitev in mlade kmete je pozitivna. Povečanje podpore morajo spremljati dodatni ukrepi, ki bodo omogočili resnično generacijsko pomladitev. Močan program za razvoj podeželja ključen za podpiranje ranljivejših območij in sektorjev, poleg tega pa zagotavlja bolj uravnotežen teritorialni razvoj.

Preglednost znanstvenih ocen in upravljanje agencije EFSA

EESO je že od nekdaj zagovornik politike EU za varovanje zdravja vzdolž celotne prehranske verige v vseh fazah proizvodnje od kmeta do potrošnika. Tako odobrava pobude Komisije za obravnavo vprašanj preglednosti, vzdržnosti

in učinkovitosti celotnega sistema za nadzor prehranske verige, s čimer naj bi se izboljšala zanesljivost in varnost v očeh državljanov, medijev in civilne družbe. EESO podpira nujno okrepitev agencije EFSA, da se zagotovi čim boljše znanstveno svetovanje odgovornim za obvladovanje tveganja z jasnimi in preglednimi obveščanjem ter tesnejše sodelovanje z državami članicami in drugimi organi s socialnega področja, s čimer bi

kmeta povprečno dosega zgolj 46,5 % dohodka v drugih gospodarskih sektorjih. V EU je potrebna poštena, pregledna, dobro delujoča in pravična prehranska veriga, ki je dobra za kmete in vse deležnike, vključno s predelovalci, trgovci na drobno in predvsem potrošniki. Na nacionalni ravni bi bilo treba razmisliti o obrnjenem pristopu k tržnim pogajanjem z vzpostavitvijo vrednostnih verig, ki bi kmetom zagotovile

sne. Vrnitev na lokalno preskrbo s hrano ustvarja delovna mesta in lokalno dinamiko, kmetje pa se s tem ukvarjajo z veliko predanostjo. Za potrošnike je to vir svežih in kakovostnih proizvodov, prežetih s preteklostjo in človeškimi odnosi, in način, da se začnejo zanimati za prehrano in vrednost proizvodov ter se o tem izobražujejo. Zaveda se, da ta metoda proizvodnje in distribucije ni primerna za vse kmetije. Prav tako ne nadomešča potrebe po hrani, ki ni lokalno proizvedena. V daljših verigah sistemi evropskih znakov kakovosti (zaščitene geografske označbe, zaščitene označbe porekla, zajamčena tradicionalna posebnost) omogočajo ugotavljanje istovetnosti in vrednosti, s čimer se potrošnikom olajša izbira. EESO v zvezi s tem ugotavlja, da je pojav agroekologije nov vzorec preskrbe s hrano in kmetovanja.

Izboljšanje verige preskrbe s hrano

Nepoštena trgovinske prakse v verigi preskrbe s hrano izvirajo iz neravnotežja moči med udeleženci vzdolž verige in povzročajo negativne gospodarske in socialne učinke ter okoljske vplive. EESO odobrava predlog Komisije za omejitev pojavljanja nepoštenih trgovinskih praks kot potreben prvi korak

Povzetek nekaterih mnenj na področjih, ki so neposredno povezana z delom Kmetijsko gozdarske zbornice (več lahko najdete na spletni strani EESO www.eesc.europa.eu/sl in spletni strani KGZS, www.kgzs.si) in so bila sprejeta v zadnjem obdobju.

zajamčili dosleden, varen in zanesljiv sistem prehranske varnosti. EESO meni, da je ključnega pomena, da se ohranijo visoka stopnja neodvisnosti od zunanjih vplivov in najvišji standardi strokovne usposobljenosti agencije EFSA.

Poklic kmeta in izziv glede donosnosti

Donosnost in ekonomska sposobnost kmetij v EU sta resno vprašanje, pri čemer dohodek

mesečni dohodek v višini dvakratnika minimalne plače.

Spodbujanje kratkih in alternativnih verig preskrbe s hrano v EU: vloga agroekologije

EESO v tem mnenju poudarja, da so kratke verige preskrbe s hrano in agroekologija nove priložnosti za evropsko kmetijstvo. Kratka prodajna veriga je resnična priložnost za male kmetije, da ustvarijo večjo dodano vrednost in so bolj dono-

Kmetijstvo med ekonomijo in ekologijo

Slovenska delegacija na 58. IALB in 8. EUFRAS ter 2. SEASN konferenci v Salzburgu 2019

Anton Jagodic, KGZS
anton.jagodic@kgzs.si

IALB, EUFRAS-om in SEASN so kratice za mednarodna združenja kmetijskih svetovalcev, katerih član je danes kmetijsko-gozdarska zbornica, v kateri deluje javna služba kmetijskega svetovanja v Sloveniji (JSKS). Pri tem naj poudarimo, da gre pri IALB za članstvo na bazi svetovalcev v kmetijstvu in na podeželju pretežno iz nemško govorečih držav. KGZS je bila ena od soustanoviteljic združenja EUFRAS, ki danes pokriva štiriinštirideset svetovalnih organizacij iz 24 evropskih držav. Trenutno imamo slovenski kmetijski svetovalci že drugi mandat člana (Anton Jagodic) v sedemčlanskem upravnem odboru in aktivno sodelujemo na mednarodni ravni. SEASN, katerega soustanoviteljica je KGZS, pa pokriva petnajst svetovalnih organizacij iz enajstih držav v jugovzhodni Evropi, KGZS ima v tem mandatu podpredsednika (Igor Hrovatič) te organizacije. Namen našega sodelovanja v teh organizacijah je prenos znanja in izkušenj v kmetijskem svetovanju, sodelovanje in povezovanje pri skupnih projektih, prenova usposabljanja svetovalcev iz komu-

nikacijskih veščin, mednarodna izmenjava svetovalcev, sodelovanje pri graditvi AKISA v državah in na mednarodni ravni, oblikovanje skupnih dokumentov, mreženje svetovalcev, izmenjava protokolov, orodij za svetovanje, usposabljanja in izobraževanja iz tehnologij itd. Članice teh organizacij so praktično vse kmetijske svetovalne službe iz DČ EU in mnoge tudi izven EU, povezane v svetovno mrežo kmetijskih in svetovalcev na podeželju GFRAS.

Krepitev mednarodnega sodelovanja

Vsakoletno skupno srečanje, letos že 58. IALB in 8. EUFRAS in 2. SEASN, je potekalo kot konferenca od 2. do 6. junija v Salzburgu pod geslom "Kmetijstvo na področju konfliktov med ekonomijo in ekologijo – digitalno svetovanje".

Ključni namen udeležbe iz Slovenije je bila krepitev mednarodnega sodelovanja za potrebe usposabljanja svetovalcev v tujini in njihove mednarodne izmenjave v prihodnje ter krepitev sistema AKIS. Namen slo-

venske delegacije na tokratnem zasedanju kmetijskih svetovalnih služb Evrope v organizaciji IALB in EUFRAS ter SEASN je bil, da prek plenarnih zasedanj, delavnic in ekskurzij pridobi nova znanja za nadaljnje delo, prav tako pa prek pogovorov s kmetijskimi svetovalci, kmetijskimi raziskovalci, svetovalnimi organizacijami in drugimi udeleženci pridobiti ustrezne informacije, ki bodo koristile tudi kmetom. Na srečanjih so bili prisotni tudi predstavniki ministrstev držav članic, s katerimi smo izmenjali informacije o izvajanju ukrepov M1, M2, M16 projektov, nacionalnega financiranja svetovalnih služb, AKIS-a. Udeležili smo se tudi vzporednih konferenc organizacij EUFRAS, SEASN.

CECRA

CECRA (Certificate for European Consultant in Rural Areas) je program usposabljanja za pridobitev metodoloških in komunikacijskih znanj, prilagojenih za kmetijske svetovalce za svetovanje kmetijam in na podeželju. Znanja, ki jih pridobijo udeleženci usposabljanja – kmetijski svetovalci – povečujejo učinkovitost in izboljšujejo kakovost svetovalnega dela. Program usposabljanja za svetovalce izvajajo izobraženi CECRA trenerji. Usposobljena trenerja za CECRO v JSKS sta Igor Hrovatič in Darja Pipan, ki sta aktivno sodelovala na rednem srečanju vodstva tega programa, organiziranega v okviru te konference.

Plenarni del kongresa

V prvem plenarnem delu kongresa so bile po odprtju in pozdravnih govorih različne delavnice. Med drugim so predstavili kmetijstvo v okolici Salzburga in v Avstriji, kmetijski svetovalni sistem in sistem izobraževanja v Avstriji, SKP po letu 2022 in okolje ter ekonomske pristope v podjetništvu 21. stoletja.

Delavnice

V popoldanskem delu smo prisluhnili kar nekaj delavnicam, ki so na različnih področjih obravnavale zanimive teme iz kmetijstva. Tako smo se ubadali s čustvi kmetov, ki so povezana z vzpostavitvijo in vzdrževanjem območja biotske raznovrstnosti. Neobdelani trakovi trave in območja biotske raznovrstnosti se pogosto obravnavajo kot zanemarjena, kot dokaz slabega gospodarja, gospodarjenja. Kmetje, ki ustvarjajo takšna območja, ki so tako pomembna za živalstvo, se borijo z lastno občutljivostjo, hkrati jim je ogrožen njihov ugled med drugimi kmeti in v vasi.

To čustveno zavračanje svetovalcem otežuje, da pridobivamo kmete za nove programe varstva narave. Na delavnici smo razpravljali o skupnih izkušnjah, ki nas vodijo do določenih razumevanj o tem, kako bi morala krajina izgledati, in o metodah za pomoč kmetom, da lahko razvijajo večjo ozaveščenost o lastnih vrednostnih sodbah.

Kako komunicirati s kmetom

Na eni od delavnic so bile predstavljene sodobne tehnike usposabljanja in komuniciranja s kmeti. Predstavljeni so bili spletni seminarji, webinarji in farminarji. Prikazana je bila tudi konkretno izvedba farminarja na način, da je eden od predavateljev zapustil dvorano in se nam javil s terena (prostora pred kongresnim centrom). V delavnici, ki je sledila, smo udeleženci najprej preverili, koliko izkušenj imamo s temi tehnikami v posamezni državi in koliko to uporabljamo pri svojem delu. Glede na rezultat nekatere države to že intenzivno uporabljajo, nekaj držav pa nas je pri tem še čisto na začetku oz. tega še ne uporabljamo. V nadaljevanju smo po skupinah glede izvajanja webinarjev in farminarjev razmišljali o ovirah pred in med izvajanjem teh seminarjev, prednostih in slabostih, možnih temah, ki se jih lahko obravnava.

Prisluhnili smo tudi zanimivemu predavanju o uspešni komunikaciji med svetovalcem in kmetom. Predstavljene so bile tudi vse sodobne metode komuniciranja. Po razdelitvi v skupine smo za izmišljen primer izdelali strategijo javnega in osebnega komuniciranja s kmeti, opredelili načine – kanale komuniciranja za konkretni primer, ovrednotili stroške in pripravili terminski načrt. Pridobili smo koristne informacije, na kaj vse je potrebno mi-

sliti in kako načrtovati strategijo za komuniciranje z večjim številom ciljne populacije.

Regionalno trženje

Regionalnost igra vse pomembnejšo vlogo pri nakupnih odločitvah potrošnikov. Potrošnik se vedno bolj sprašuje, od kod prihajajo proizvodi in kako se proizvajajo. Regionalne izdelke potrošniki še vedno prepoznajo najprej, zanima jih, kako poteka kmetijska proizvodnja in kako se proizvaja na okolju prijazen način. Maloprodajne verige so pospešile ta trend, predelovalci pa ponujajo regionalne izdelke. Razprava je bila na temo, kakšne zahteve ima potrošnik glede regionalnih proizvodov ali kakšna pričakovanja ima, kako regionalni marketing vpliva na biotsko raznovrstnost in ohranjanje narave, kako lahko tukaj svetujemo.

Ukrepi biotske raznovrstnosti v razvoju podeželja

Včasih je sodelovanje med varstvom narave in kmetijstvom težka naloga. Čeprav obstaja veliko programov financiranja za ohranjanje narave, ukrepi nikoli niso tako dobri, kot bi si želeli. V tej delavnici smo razpravljali o možnostih za izvajanje naravovarstvenih ukrepov v okviru kmetijsko-okoljskih ukrepov.

Evropska CECRA za slovenske svetovalce

Uspešen začetek usposabljanja prve generacije svetovalcev za pridobitev certifikata CECRA.

Igor Hrovatič, KGZS
igor.hrovatic@kgzs.si

Darja Pipan, KGZS
darja.pipan@kgzs.si

Na KGZS smo se odločili uvesti standard CECRA v kmetijskem svetovanju predvsem zato, da bodo naši kmetijski svetovalci primerljivo usposobljeni kot kmetijski svetovalci drugod v Evropi, ter da se bosta povečali kakovost in učinkovitost kmetijskega svetovanja na slovenskih kmetijah. Usposobljenost kmetijskih svetovalcev po tem standardu omogoča nadomestiti vrzeli v kmetijskem svetovanju, ki so nastale v preteklem obdobju predvsem zaradi prevelike administrativne vključenosti v izvajanje skupne kmetijske politike (SKP).

Pomen potrebe po znanju je vsak dan večji. Tudi v kmetijstvu in na podeželju le nova znanja in inovacije omogočajo nov razvojni cikel in zagotavljajo izvedbo drugih ciljev kmetijske politike, za kar pa sta pogoj kompetentni ljudje in učinkovit sistem prenosa znanja. Prenos znanja je ena ključ-

nih nalog javne službe kmetijskega svetovanja, ki aktivno sodeluje z različnimi strokovnimi institucijami na eni strani ter kmeti, kmeticami in ljudmi, ki živijo in delajo na podeželju, na drugi strani. Za učinkovitost prenosa pa je ključnega pomena ne samo ustrezno strokovno znanje, temveč metodološka znanja, ki omogočajo svetovalcem, da na ustrezne načine sodelujejo s temi uporabniki.

Na KGZS smo se zato odločili, da se vključimo v evropsko pobudo EUFRAS (Evropski forum za svetovanje v kmetijstvu in razvoju podeželja), ki je skupaj z IALB tudi nosilec evropskega certifikata o usposobljenosti delovanja v kmetijskem svetovanju, imenovanem CECRA (Certificate for European Consultant in Rural Areas). Mednarodno priznan certifikat CECRA potrjuje svetovalne veščine na podeželju v skladu z visokimi evropskimi

standardi. Svetovalce usposobi za novo vlogo povezovalcev med znanostjo in prakso ter razvojem inovacij v kmetijstvu.

Uporabna in praktična znanja

Svetovalci pridobijo in pogledajo znanja o komunikacijskih, socialnih in osebnostnih veščinah, s ciljem, da lahko uspešno oblikujejo svetovalne procese. Procesi svetovanja so različni, predstavljajo pa odnose med strankami in svetovalci, ki so usmerjeni v iskanje ciljev in rešitev. CECRA usposabljanja se izvajajo le v akreditiranih institucijah v več evropskih državah, program usposabljanja za svetovalce pa izvajajo izobraževalni CECRA trenerji.

Program je naraven prak-

tično in temelji na znanju in izkušnjah trenerjev in udeležencev. Program se posodablja in dopolnjuje z razvojem stroke in potrebami sodobnega časa. Izvaja se v obliki modulov (vsebinskih sklopov). Celotni program obsega sedaj 17 modulov, en modul pa se izvaja dva dni. Osnovno vodilo pri izvajanju modulov so tesno sodelovanje predavateljev in udeležencev med potekom programa, odprt prenos znanja in izkušenj ter interaktivno delo.

Svetovalci, ki želijo pridobiti certifikat, morajo osvojiti znanja vsaj petih izbranih modulov, sodelovati na enem dogodku zunaj matične države, opraviti tridnevno usposabljanje na svetovalni ustanovi v tujini in izdelati zaključno nalogo, kjer bodo na praktičnem primeru

uporabili pridobljena znanja tekom usposabljanja.

Uspešna akreditacija

V letu 2018 je KGZS izpolnila vse pogoje, da bodo kmetijski svetovalci v Sloveniji lahko prejeli mednarodni certifikat CECRA kot dokazilo o usposobljenosti za delo v kmetijskem svetovanju. Dva sodelavca Sektorja za kmetijsko svetovanje, Igor Hrovatič in Darja Pipan, sva se udeležila enoletnega izobraževanja za usposobljene predavatelje oz. trenerje CECRA in v januarju 2018 prejela certifikat CECRA za usposabljanje kmetijskih svetovalcev. V oktobru 2018 je KGZS od evropske organizacije svetovalnih mrež EUFRAS prejela tudi akreditacijo kot regionalni zastopnik za izvajanje uspo-

sabljan po standardu CECRA. Pripravili smo tudi program, v okviru katerega načrtujemo izvedbo treh modulov v letu 2019 in dveh modulov v letu 2020, ki se jih udeležuje prva generacija svetovalcev za pridobitev certifikata CECRA.

Prvi slušatelji

Konec maja 2019 je bil na KGZS izveden prvi dvodnevni modul »Jaz kot svetovalac/svetovalka«, ki so se ga udeležili svetovalci iz vseh osmih kmetijsko-gozdarskih zavodov. Skupina šteje 16 udeležencev. Mnenja udeležencev ob zaključku modula so bila zelo pozitivna, posebej je bilo izpostavljeno, da gre za znanja, ki jih v okviru šolanja niso pridobili (v ustrezni meri), ocenjujejo pa, da ta znanja pri svojem delu nujno potrebujejo. Kot zelo pomembno komponento so izpostavili tudi poglobitev sodelovanja in prenos izkušenj med svetovalci, ki prihajajo iz različnih okolij in pokrivajo različna področja kmetijskega svetovanja, kar bo dolgoročno pozitivno vplivalo tudi na nadaljnje delo.

Krave pod nadzorom

Projekt SESAM spodbuja uporabo senzorjev pri proizvodnji mleka na hribovskih kmetijah.

Stane Glac, KGZS
stane.glac@kgzs.si

Aleš Tolar, KGZS
ales.tolar@kgzs.si

Aktivne hribovske kmetije proizvajajo zdrave proizvode, zagotavljajo regionalna delovna mesta, poseljenost odročnih krajev, ohranjajo socialno ter kulturno dediščino in s tem vzdržujejo odročne kraje privlačne za turiste. To je značilno bolj ali manj za vse hribovske kmetije v območju Alp.

Kljub vsem pozitivnim dejavnikom, ki jih prinaša ohranjanje kmetovanja na hribovskih območjih, pa se hribovske kmetije, usmerjene v prirajo mleka, soočajo z različnimi iz-

zvedbami razmere so eden izmed ključnih dejavnikov, ki vplivajo na velikost čred ter ekonomičnost na hribovskih kmetijah. Hribovske kmetije zaradi omejenih dejavnikov kmetovanja težko konkurirajo kmetijam, ki ležijo v ravninskih delih osrednje Evrope. Vsaka tehnološka izboljšava, ki omogoča izboljšanje upravljanja čred mlečnih krav na hribovskih kmetijah, je dobrodošla. Ena izmed takšnih tehnoloških izboljšav je tudi razvoj modularnih senzorskih sistemov v okviru projekta SESAM.

Projekt SESAM je del Transnacionalnega evropskega programa na območju Alp. Gre za triletni projekt, v katerem sodeluje devet institucij iz šestih različnih držav. V nadaljevanju so naštetih sodelujoči partnerji projekta:

- zvezna služba dežele Baden-Württemberg za selekcijo in kontrola (Nemčija),
- deželni inštitut Bavarske za živinorejo (Nemčija),
- zveza avstrijskih govedorejcev (Avstrija),
- center za informatiko in kvantitativno genetiko za švicarske rejske organizacije (Švica),
- združenje rejcev Južne Tirolske (Italija),
- **Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (Slovenija),**
- **Univerza v Ljubljani (Slovenija),**
- kmetijska zbornica za pokrajino Alzacija (Francija),
- podjetje za razvoj mikro-sistemov Hahn-Schickard (Nemčija).

Projekt traja od aprila 2018 do aprila 2021. Ena izmed desetih institucij, ki sodeluje v projektu, je tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, ki bo s svojimi izkušnjami pri izvajanju in organizaciji mlečne kontrole v Slovenije ter vključitvijo določenega števila slovenskih

rejcev v pilotni test projekta aktivno pripomogla h končnemu cilju projekta.

Do sedaj so bili že razviti senzori, ki so bili preizkušeni v pogojih reje na manjšem številu izbranih kmetij znotraj sodelujočih držav. Zbrani podatki so v fazi obdelave in bodo uporabljeni pri razvoju programa, ki bo preko aktivnosti krav (čas ležanja, hoje, paše, pitja itd.) prepoznava ključne dejavnike obnašanja živali, ki so pomembni pri proizvodnji mlečnosti (pojatev, pojav bolezenskih stanj itd.).

Po razvoju programa in izdelavi izboljšane verzije senzorjev, predvidoma oktobra letos, se bo opravil veliki pilotni test, v katerega bo vključenih okrog 5.000 krav iz različnih kmetij znotraj sodelujočih držav, kjer se bo preverilo uporabnost in zanesljivost razvitih senzorjev, programa ter celotnega informacijskega sistema.

Cilj projekta SESAM je uvedba modularnih senzorskih sistemov, ki so prilagojeni potrebam malih kmetijskih gospodarstev, ki jim omogočajo izboljšati konkurenčnost, dobro počutje živali, zmanjšati izgube telet in izboljšati odpornost ter dolgoživost živali. Sistemi senzorjev bodo enostavni za uporabo in stroškovno sprejemljivi.

vi. Prilagojeni bodo za območje Alp in uporabni tako na paši kot v hlevu, saj bodo podatke o aktivnosti krav beležili ves čas ne glede na to, ali bo žival na paši ali v hlevu.

Sistem SESAM projekta bo odprt, integriran in povezan z obstoječimi podatki kontrole produktivnosti, v okviru katere redno spremljamo količino in kakovost mleka ter dogajanja v čredi krav molznic. Senzorske aplikacije nam bodo dodatno omogočale vpogled v zdravstveno stanje živali, obnašanje in počutje živali (npr. gibanje, aktivnost, počivanje, prežvekanje, telesna temperatura ...), v mikroklimo v hlevu (npr. temperatura, vlaga, pretok zraka).

Trenutno je v sistem mlečne kontrole vključenih več kot 80.000 hribovskih družinskih kmetij, ki ležijo na hribovitih območjih držav, ki so vključene

v projekt. Vsem tem kmetijam bo po koncu projekta v okviru njihovih organizacij, ki opravljajo mlečno kontrolo, omogočena uporaba modularnih senzorskih sistemov, ki bodo z že znanimi podatki mlečne proizvodnje, ki izhajajo iz kontrole mlečnosti, omogočili izboljšati menedžment obstoječih čred mlečnih krav na hribovskih kmetijah.

Podrobnejša predstavitev opisanega projekta bo potekala na 57. mednarodnem sejmu AGRA 2019 na dan govedorejcev v ponedeljek, 26. avgusta, predvidoma ob 14. uri.

Vsi zainteresirani vljudno vabljeno!

Lažje preprečiti kot izkoreniniti

Invazivne tujerodne vrste rastlin se širijo tudi na polja in v gozdove.

Aleksander Marinšek, *Gozdarski inštitut Slovenije*
Jana Kus Veenliet, *Zavod Symbiosis*
 zelena.dezela@kgzs.si

Eden bolj znanih tujerodnih organizmov, ki so ga v Sloveniji prvič opazili leta 1946 na Krškem polju, je koloradski hrošč, ki so ga v Evropo zanesli iz Severne Amerike. Je trenutno največji škodljivec krompirja, ki ga pri nas še nismo uspeli zatreti. Bi ga morda lahko, če bi prepoznali njegov invaziven značaj in pravilno ukrepali takoj, ko se je pojavil?

Tujerodne vrste v Sloveniji niso nekaj novega, vendar pa njihovo število stalno narašča. Živimo v času, ki je zaradi globalizacije, podnebnih sprememb, intenzivnega mednarodnega transporta in izmenjave blaga zelo naklonjen širjenju tujerodnih vrst. Te ne pridejo k nam kar same od sebe, temveč jih namerno ali nenamerno prenašamo ljudje. Približno dve tretjini tujerodnih rastlin, ki danes povzročajo škodo, se je v naravo razširilo z vrtov. Tujerodne žuželke in glive največkrat zanesemo na nova območja s transportom blaga, lesa ali živih rastlin.

Koloradski hrošč je pri nas ena najpogostejših tujerodnih vrst na njivah, ponekod pa so ga uspeli izkoreniniti (foto: arhiv Zavoda Symbiosis).

Porušeno ravnovesje

Kadar tujerodne vrste povzročajo škodo domorodnim vrstam in spreminjajo življenjska okolja, govorimo o invazivnih tujerodnih vrstah. Škoda je najbolj očitna pri tujerodnih rastlinah, ki oblikujejo goste sestoje, iz katerih izrinjajo domorodne rastline. Marsikje po Sloveniji sta domače rastline na travnikih zamenjali rumeno cvetoči kanadska in orjaška zlata rozga, robove rek pa sta preplavili žlezava nedotika in japonski dresnik. Takšne spremembe ravnovesja vplivajo tudi na živali in porušijo ustaljena ravnovesja med vrstami. Vse večja je tudi gospodarska škoda zaradi invazivnih tujerodnih vrst, saj lahko povzročajo na primer zmanjšanje pridelka, slabšanje krme, sušenje gospodarsko pomembnih dreves. K preprečevanju širjenja tujerodnih vrst so zato v zadnjih letih obvezani tudi kmetje, ki morajo v okvi-

ru zahtev navzkrižne skladnosti preprečevati širjenje petih invazivnih tujerodnih rastlin: kanadske in orjaške zlata rozge, pelinolistne ambrozije, deljenolistne rudbekije in enoletne suholetnice.

Invazivne tujerodne vrste lahko prizadenejo tudi gozdove. V zadnjih letih se je marsikje razširila severnoameriška rastlina navadna barvilnica, ki oblikuje goste sestoje in ponekod že ovira pomlajevanje gozdov. Zdaj je še pravi čas, da z ustreznimi gozdno-gojitvenimi ukrepi in mehanskim odstranjevanjem preprečimo njeno nadaljnje širjenje. Zaradi velikega števila semen, ki so kaljiva več desetletij, jo bo vsako leto težje odstraniti, zato z ukrepi ne smemo odlašati. Poleg tujerodnih rastlin lahko v gozdovih veliko škode povzročijo tudi tujerodne žuželke in glive. V zadnjih letih povsod po Sloveniji nemočno opazujemo sušenje jesenov. Zaradi vnosa tujerodne glive, ki povzroča bolezen jesenov ožig, se sprva sušijo poganj-

Invazivne tujerodne rastline lahko popolnoma prerastejo naravno okolje. Na fotografiji je v ozadju oljna bučka, spredaj pa orjaška zlata rozga (rumeni cvetovi) in žlezava nedotika (roza cvetovi in rdeča stebila) (foto: Aleksander Marinšek).

Pelinolistna ambrozija ima alergen pelod in pri občutljivih ljudeh pozno poleti povzroča seneni nahod. V zadnjih letih pa se vse bolj širi tudi na polja in zmanjšuje pridelek kmetijskih rastlin (foto: arhiv Zavoda Symbiosis).

teri je navadno v središču odmrle veje. Pod skorjo in v njej so bele do bež micelijske pahljačice, na osrednjem delu rakave rane pa črna trosišča. Za razliko od jesenovega ožiga je javorov rak, ki se pojavlja na vseh vrstah javorov, zaenkrat še redek, zato s pravočasnimi najdbami in ustreznimi ukrepi lahko dosežemo ustavev njegovega širjenja po Sloveniji in v sosednje države. Če okuženo drevo posekamo in del debla z rakavo rano obrnemo proti tlom, s tem učinkovito preprečimo širjenje trosov.

Pogoj je pravočasno ukrepanje

Čeprav se danes že dobro zavedamo škode, ki jo lahko povzročijo invazivne tujerodne vrste, še vedno ne znamo dobro napovedati, katera izmed množice tujerodnih vrst bo v novem okolju postala invazivna. Dokaj zanesljivo pa lahko pričakujemo, da bodo pri nas invazivne tiste tujerodne vrste, ki se že širijo in povzročajo škodo na drugih območjih s podobnimi podnebnimi razmerami. In prav tem vrstam, ki jih pri nas obravnavamo kot potencialno invazivne, moramo nameniti največ pozornosti. Z usmerjanjem naših aktivnosti v preprečevanje širjenja novih tujerodnih vrst lahko učinkoviteje preprečujemo škodo zaradi novih tujerodnih vrst, saj je te praviloma v zgodnjih fazah širjenja še mogoče odstraniti iz narave, in tako preprečimo, da bi prerasle v okoljski problem. V okviru projekta LIFE ARTEMIS vzpostavljamo sistem zgodnje obveščanja in hitrega širje-

Navadna barvilnica se hitro ustali na posekah in v presvetljenih gozdovih in tako gosto prekrije tla, da ovira naravno pomlajevanje gozda (foto: Marija Stare).

nja za tujerodne vrste v gozdovih. Izdelali smo tudi opozorilni seznam tujerodnih vrst v

Deljenolistna rudbekija je ena od petih vrst, ki so vključene v zahteve navzkrižne skladnosti in morajo kmetje izvajati ukrepe za preprečevanje njenega širjenja (foto: arhiv Zavoda Symbiosis).

gozdovih, na katerega smo uvrstili skupno 96 tujerodnih vrst: 60 rastlin, 14 gliv, 15 žuželk in 7 sesalcev. V zgodnje obveščanje o tujerodnih vrstah se lahko vključite tudi vi, saj je sistem zasnovan tako, da lahko pri sporočanju opažanj sodeluje tudi splošna javnost. Sistem deluje prek spletne (www.invazivke.si) in mobilne (dostopna na Google Play) aplikacije Invazivke, prek katere lahko vsak registriran uporabnik sporoči opažanje tujerodnih vrst in tako prispeva k varovanju naše narave. Vse vrste so podrobno opisane na spletni strani www.tujerodne-vrste.info.

Da gre za tujerodno vrsto, lahko posumimo, kadar:

- opazimo nenaden pojav vrste, ki je prej nismo opazili ali je na zemljišču nismo sami zasadili,

- v naravi najdemo rastlino, ki jo poznamo kot okrasno vrsto in vemo, da pri nas ni domorodna,
- opazimo odmiranje dreves (posušene veje, iglice, listi, nekroze na listih, luknje na deblu ali vejah, razpoke ali odebelitve skorje),
- naletimo na sesalce, ki so navajeni na človeka in ne bežijo (veverice),
- v hiši ali drugih objektih najdemo večje število žuželk, ki jih prej nismo opazili.

K preprečevanju vnosa tujerodnih vrst lahko največ prispevamo tako, da ne sadimo tujerodnih hitrorastočih in/ali medonosnih rastlin (npr. pavlovnija, navadna amorfa). Ob raz-

Javorov rak prizadene vse vrste javorov. Zaradi rane je drevo mehansko nestabilno, hkrati pa rana uniči najvrednejši del lesa (foto: Nikica Ogris).

pred semenjem in redno (večletno) odstranjevanje rastline počasi izčrpa in po navadi zmanjša nadaljnje širjenje.

Preprečiti je ceneje

Številni primeri kažejo, da je ukrepanje proti tujerodnim vrstam težavno, a kljub temu so na koncu stroški ukrepanja nižji kot pa stroški škode, ki jo te vrste povzročajo. Ko je leta 1877 koloradski hrošč prišel v Nemčijo, so ga kmalu zatrtli. Nato se je po prvi svetovni vojni pojavil v bližini ameriških vojaških baz v Franciji in se do druge svetovne vojne razširil v Belgijo, na Nizozemsko in v Španijo. Med vojno in takoj po njej se je razširil po celi Evropi. Z velikimi naporji so hrošča uspešno zatrti v Angliji, na Irskem, na Balearskih otokih, Cipru, Malti ter v južnih predelih Švedske in na Finskem. To nam daje upanje, da s hitrim prepoznavanjem in ukrepanjem na terenu lahko preprečimo vdor in širjenje marsikaterga invazivnega organizma v naše okolje.

Japonski dresnik velja za eno najbolj invazivnih rastlin. Razrašča se ob vodotokih, v gozdovih in na njivah. Učinkovito ga lahko odstranimo le, če ga zaznamo in ukrepamo takoj po vnosu, ko iz tal poženejo rdeči poganjki (foto: arhiv Zavoda Symbiosis).

Prizadevanja za dvig samooskrbe z zelenjavo

Spoznavanje dobrih praks v zelenjadarstvu je pomembno za uspešno svetovalno delo.

**Tončka Jesenko, KGZS,
Jana Bolčič, KGZS-Zavod Nova Gorica,
Ana Ogorelec, KGZS-Zavod Ljubljana,
Stanislava Pažek, KGZS-Zavod Ptuj
toncka.jesenko@kgzs.si**

V letošnjem letu je spodbujanje pridelave zelenjadnic uvrščeno med prioritete vsebine dela Javne službe kmetijskega svetovanja. Za prenos novih znanj do pridelovalcev je eden pomembnih dejavnikov prav spoznavanje dobrih praks tako doma kot v tujini.

Strokovna skupina za vrtnarstvo, ki deluje pri KGZS, si je konec maja v Italiji ogledala kmetije z dobrimi vrtnarskimi praksami v okolici Tržiča (Monfalcone) in poskusno vrtnarsko postajo Po di Trantomana – Rosolina (v bližini Benetk).

Ogledali smo si štiri kmetije, ki pridelujejo zelenjavo, na dveh kombinirajo pridelavo zelenjave še z živinorejo, na eni z vinogradništvom, na vseh štirih pa poleg zelenjave pridelujejo tudi sadje. Ključna dodana vrednost na teh kmetijah je dodana in predelava pridelkov ter trženje na kmetiji, za kar imajo lepo urejene prodajne prostore. Na poskusni postaji izvajajo po-

zelo pestra ponudba sezonske zelenjave.

Za osnovno gnojenje zelenjadnic vnesajo v tla 15 t/ha uležanega hlevskega gnoja. Gnoj s slamo tretirajo z mikrobiološko aktivnimi ekološkimi sredstvi. Ti omogočajo hitrejši razkroj. V hlevu je tudi manj smrada in muh. Gnoj zorijo 6–12 mesecev. Na njivi smejo skladiščiti gnoj do 6 mesecev. Kup je lahko visok do 1,5 m in ni omejen po obsegu, od vode pa mora biti oddaljen 3 m. Gnoj, ki jim ostane, peletirajo in prodajo.

Sadiko zelenjadnic kupijo. Pred sajenjem jih namočijo v raztopino obogateno z mikoriznimi glivami (*Trichodema sp.*), ki zagotavljajo dobro zaščito koreninskega sistema pred škodljivimi patogeni. To raztopno dovajajo tudi preko kapljične sistema, po potrebi pa dodajo manjkajoče makro- in mikroelemente. Za listno dognojevanje uporabljajo pripravke na osnovi aminokislin in rjavih alg.

**Kmetija MICHELE
DURANTI**

Na kmetiji Duranti smo obučovali visoke grebene, prekrpite z rdečimi jagodami sorte jolly, ki so jih pravkar obirali. Nasad jagod prerediteljno pred in po cvetenju in si s tem zagotovijo lepše plodove jagod. Jagode gojijo v štiriletnem kolobarju. Vsako leto v avgustu posadijo nove sadiko jagod. Sadika obrodijo do 0,7 kg jagod. V rastlinjaku je bil že obran nasad jagod posajen v vreče s kokosovimi vlakni (hidroponski način pridelave). Poleg jagod imajo še manjši nasad špargljev v plastenjaku. Na kmetiji pridelujejo več vrst sadja, ki ga sproti predelajo v marmelade (jagode, maline in ostalo sadje). Za ta namen uporabijo 30-litrski kotel s sistemom izparevanja vode. Očiščeno in oprano sadje segrevajo na 100–110 stopinj Celzija, na koncu dodajo sladkor, premešajo in polnijo v sterilne kozarce. Marmelade prodajo v lastni trgovini. Za 30 kg jagodne marmelade porabijo 80 kg jagod in 10 ur, za pripravo 35 kg marelične marmelade pa 50 kg razkoščenih marelic in 4 do 5 ur. Čas, ki je potreben za pripravo marmelade, je odvisen od vsebnosti vlage v sadju. V tem kotlu pripravljajo tudi polento, ki jo vakuumsko zapakirajo in tržijo v svoji lastni trgovini. Na kmetiji predelujejo še mleko v sire, skute, jogurte. Te izdelke prav tako prodajo v svoji trgovini.

Trenutno na 17 ha špargljevitih nasadov dela 25 ljudi, v restavracijah še dodatnih 20 ljudi, v viških sezono pa zaposlijo še dodatno delovno silo. Pridelke in vino prodajajo v lastni trgovini.

Kmetija GALASSO

Na kmetiji Galasso pridelujejo predvsem industrijski paradiznik na prostem in por. Pridelke prodajajo na domu in preko Kmetijske zadruge Bibione.

Na biorazgradljivo folijo so pred nekaj dnevi (deževje, mokra tla) posadili zelo odporno in rodno sorto nizkega paradiznika incas (Nunhems) – podolgovat paradiznik za predelavo. Sistem sajenja paradiznika poteka v dveh delih: na 1 ha posadijo mesec dni prej sadiko paradiznika, nato čez mesec dni posadijo še drugi ha površine. Sadiko paradiznika kupijo (cena je 8–10 centov po sadiki). Pridelajo 130 t paradiznika na leto. Sadijo ga na medvrstno razdaljo 1,2–1,5 x 0,7–0,8 m, to je od 6.900 do 7.050 sadik na hektar. Pridelki trije delavci ročno pobirajo v palete. Naberejo ga od 2,5 do 3 t na dan. Prodajo svežega v zadrugi in trgovske verige. Dobijo 10 kg pridelka na sadiko, cena je 0,50 evra/kg. Sadiko paradiznika pospravijo po 20. septembru in na te njive posadijo sadiko pora ali njive zasejejo z ječmenom. Jeseni in spomladi pridelujejo por. Skupno posadijo do 150.000 sadik. V kolobarju si sledijo paradiznik, koruza, soja, ječmen in peto leto ponovno paradiznik. Uporabljajo tudi setve mešanic za zeleno gnojenje (gorjušica in redkev).

**Kmetija
FERULA**

Kmetija obsega kar 170 ha obdelovalnih površin. Pridelujejo žita (70 ha), vinsko trto, jabolka, jagode (15 ha), šparglje (17 ha) in ostalo zelenjavo. Pri pripravi tal za osnovno gnojenje uporabijo biološko aktiven humificiran hlevski gnoj (Stallatico-It/ha), dodajo kalijevo in fosforjevo gnojilo, nato še vodotopna gnojila. Letos dodajajo pripravke na osnovi rjavih alg in železa, kar daje dobre rezultate. Zelenjadnice sadijo na biorazgradljivo folijo, ki že po štirih mesecih razpade. Površine za pridelavo sadja in zelenjave namakajo. Cevi za kapljično namakanje imajo položene v tleh. Za namakanje jablan imajo razpršilce nameščene nad drevesi, ker s tem lahko zagotavljajo tudi protislansko zaščito.

Predstavili so nam poskusno testiranje več različnih podlag za plodovke, ki jih primerjajo z necepljenimi rastlinami, in različne hibride paradiznika tipa volovsko srce. Zanimiv je bil tudi poskus, v katerem

vini. Imajo veliko sodobno urejeno klet z več vrstami vina.

**Poskusna postaja
PO DI TRANTOMANA-
Rosolina**

Poskusna postaja ima 30 ha kmetijskih površin, od tega je 20 ha namenjenih izvedbi različnih poskusov na prostem, 2 ha obsegajo rastlinjaki, 8 ha pa je gozda. Izvajajo poskuse z avtohtonimi sortami artičok, belim, zelenim in vijoličnim špargljem ter avtohtono sorto šparglja montina, sortne poskuse z grmastimi bučkami, z različnimi sortami radičev in solat ter endivije. Preskušajo tudi različne mešanice rastlin za zeleno gnojenje (križnice, metuljnice, žita in druge), skrbijo za ohranjanje biotske pestrosti kultur in divjih rastlin.

Predstavili so nam poskusno testiranje več različnih podlag za plodovke, ki jih primerjajo z necepljenimi rastlinami, in različne hibride paradiznika tipa volovsko srce. Zanimiv je bil tudi poskus, v katerem

na solatnih kumarah testirajo več sredstev za obvladovanje nematod v tleh. Preskušajo tudi različna sredstva za krepitev rastlin.

Na kmetijah smo videli številne inovativne rešitve tako pri sami vzgoji in oskrbi rastlin kot tudi pobiranju pridelkov. Zavedajo se, da je trženje ključnega pomena za obstoj. Kmetije se med sabo povezujejo, višek pridelkov prodajajo v zadrugo, za dopolnitev ponudbe na lastni kmetiji pa dokupujejo pridelke in izdelke z drugih kmetij. S predelavo in kakovostno ponudbo skrbijo za zadovoljstvo kupcev, ki se k njim stalno vračajo.

Nasad paprike – hibridi paprike, cepljeni na robustne in odporne podlage

skuse z zelenjadnicami in okrasnimi rastlinami. Delo na poskusni postaji temelji na potrebah kmetov, s katerimi opredelijo ključne probleme in izzive, ki jih rešujejo v svojih poskusih.

Kmetija BELLINA

Na kmetiji Bellina se ukvarjajo s pridelavo zelenjave v plastenjaku in na prostem. Zelenjavo pridelujejo na 4 ha, od tega imajo 1 ha plastenjakov. Spomladi gojijo bučke, cepljene lubenice, cepljene melone. Jeseni pridelujejo špinato, blitvo, radič, motovilec ... Poleg zelenjave imajo še 1,5 ha jagod, 10 ha koruze, 8–10 ha travnikov, nekaj ha soje ter nasad breskev in jabolk. Redijo tudi krave molznice različnih pasem (70 glav). Pridelke tržijo neposredno na kmetiji preko lastne trgovine, v kateri je

V plastenjaku, kjer gojijo bučke, lubenice in melone, uporabljajo biorazgradljivo folijo, ki se do jeseni po naravni poti razgradi.

Na njivskih površinah imajo urejeno fertigacijo. Vključeni so v Konzorcij namakanja in plačajo le takse in vzdrževanje sistema, kar je minimalen strošek. Za zagotavljanje varne hrane pristojne institucije izvajajo naključne kontrole vode, tal in rastlin na ostanke FFS, ter veterinarske preglede. Na kmetiji je devet zaposlenih, le ob večjih delovnih konicah najamejo sezonske delavce.

Večino pridelkov prodajo v domači trgovini, ki se nahaja ob zelo prometni turistični cesti, ki vodi do predmestja Benetk. Določene zelenjadnice kupijo na sosednjih kmetijah, dokupijo lahko do polovice pridelkov.

Možnosti vključitve v ekološko prirejo mleka in mesa

Kmetijski svetovalci KGZS – Zavoda Ljubljana z območne izpostave Litija smo v februarju letos organizirali predavanje z naslovom »Možnosti vključitve v ekološko prirejo mleka in mesa« v veliki sejni sobi Občine Litija. Da je bil dogodek uspešno izpeljan in organiziran, je zaslužna terenska kmetijska svetovalka mag. Sonja Zidar Urbanija, ki je med posameznimi predavanji podala še nekaj koristnih informacij o aktualnih temah na področju kmetijstva.

Na območju Litije imamo trenutno 34 ekoloških kmetij, od teh je deset takih, ki so vključene tudi v ukrep KOPOP. Želimo si, da bi se te številke še povečale, saj je območje primerno za razmah ekološkega kmetijstva, ker je precej hribovito in prav na takih travnikih in pašnikih imamo lahko zelo kakovostno ekološko krmo, če te površine ustrezno oskrbujemo z organskimi gnojili. Program razvoja podeželja 2014–2020 navaja cilj, da bi se ekološka pridelava izvajala na 55.000 hektarjih do konca leta 2021 ter da bi bilo v Sloveniji 5000 ekoloških kmetij. Za doseg tega cilja je potrebno v ekološko preusmeritev vključiti še dobrih 1300 slovenskih kmetij.

Mlekarne bi odkupile več

S predavanji smo želeli vse kmete seznaniti o možnostih odkupa ekološkega mleka ter da bi začeli razmišljati o prestrukturiranju konvencionalne pridelave mleka v ekološko. Pogoje za odkup tega mleka je predstavil direktor odkupa mleka Ljubljanskih mlekar Anton Jakljevič, saj je njihovo podjetje glavni pobudnik za vzpostavitev linije za predelavo ekološkega mleka, za to pa potrebujejo vsaj 25.000 litrov mleka v eni seriji. Njihov cilj je, da do leta 2020 vsako leto odkupijo vsaj 5 milijonov litrov ekološkega mleka. Pretežno primeren za ekološko prirejo mleka, ki bi ga največja mlekarina v Sloveniji z veseljem odkupovala, s 1. decembrom 2018 pa je cena ekološkega mleka za 13 centov višja od cene konvencionalnega.

Pred tem je razlika znašala 10 centov.

Primer dobre prakse ekološkega kmetovanja nam je predstavil Roman Ferlež iz Stoperc pri Majšperku, ekološki kmetovalec, ki se ukvarja z rejo krav dojilj in prirejo ekološkega mesa, 11 let pa je bil tudi kontrolor pri EKO kontrolni organizaciji KON-CERT. Oba z ženo sta kmetijsko izobražena in hodita v službo, poleg tega pa sta se odločila za govedorejsko ekološko kmetijo. Iz stare kmetije so Ferleževi ustvarili zgledno kmetijo, ki se je prva v vasi odločila za ekološko kmetovanje. Zaradi neravnih kmetijskih zemljišč in strmega terena pa so se odločili za krave dojilje, ki se pasejo po pašnikih v okolici kmetije.

Kako začeti

Pomembne vsebine pri prehodu na ekološko kmetovanje pa so predstavili trije zaposleni s KGZS – Zavoda Ljubljana. Jasmina Slatnar, specialistka za živinorejo, je predavala na temo izbira pasme in prehrana molznic v ekološki prireji mleka. Bistveno je, da upoštevamo načelo, da moramo kravi dati toliko osnovne krme, kolikor je le mogoče in toliko močnih krmil, kolikor je najmanj potrebno. Nikoli pa ne smemo pozabiti na mineralno-vitaminske dodatke, sol in pitno vodo. Anton Zavodnik, specialist za travništvo in pašništvo, je predaval o Oskrbi travnikov in pašnikov. Veliko skrb je potrebno posvetiti pridelavi visoko kakovostne voluminozne krme na lastni kmetiji, da potem ni potrebno dokupovati krme z drugih ekoloških kmetij, ker je ta dražja od neekološke. Največ pozornosti je treba nameniti času košnje, načinu spravila in konzerviranja krme. Nekaj koristnih informacij o Preureditvi hlevov za ekološko rejo pa je povedal Slavko Bokal, terenski kmetijski svetovalec na KSS Litija, ki je predstavil preureditve starih hlevov in pa tudi izgradnjo novih hlevov za ekološko rejo goveda. Priporoča se prosta reja v hlevu in pašna v času vegetacije, ki pa ni pogoj za ekološko kmetovanje.

Barbara Kržišnik,
KGZS – Zavod Ljubljana

Seneno meso in mleko

V času, ko smo Slovenci pričeli plačevati z evri, so nekateri pogumni slovenski kmetje pričeli s pridelavo senenega mleka.

Boštjan Kosec, KGZS
seneno@kgzs.si

Med prvimi v Sloveniji, ki so pričeli s prirajo senenega mleka, je kmetija Meden iz Senožeč, kjer že več kot desetletje prirajajo seneno mleko in ga prodajajo na dveh mlekarnah na Primorskem. Čeprav ima kmetija Meden dolgo tradicijo pri pridelavi senenega mleka, se lahko veliko naučimo tudi od avstrijskih stanovskih kolegov, ki so že leta 2004 ustanovili AGRE Heumilch, ki že več kot 15 let uspešno združuje kmetije in mlekarnice s senenim mlekom.

na Benedičičevem mlekarnu v Železnikih počasi raste v časih, ko veliko kmetij prodaja ali pa opušta svoje mlekarnice. Kupci okusijo razliko med senenim in navadnim mlekom in raje na mlekarnu kupujejo seneno mleko.

Potencial za prirajo senenega mleka do opazile tudi strokovne službe KGZS, ki so leta 2015 v Radencih predstavile referat Seneno mleko – priložnost za neposredno prodajo, kjer so ugotovili, da se za prirajo senenega mleka odločajo tržno

Za dodatne informacije ali vprašanja o senenem mesu in mleku pišite na seneno@kgzs.si.

Posledica organizirane promocije in kakovosti je stabilna in dobra odkupna cena senenega mleka. Koristi skupne promocije in povezanosti pridelovalcev senenega mleka so bile najbolj vidne v času zadnje mlečne krize po padcu kvot, ko je seneno mleko ohranjalo pri-

usmerjene kmetije, saj vidijo v senenem mleku veliko dodano vrednost v očeh svojih strank. V anketi Loške mlekarnice iz leta 2015 se je izkazalo, da so potrošniki pripravljeni plačati v povprečju 38 odstotkov več za liter senenega mleka.

SENENO – slika konja

SENENO – slika ovce

SENENO – slika koze

Pri označevanju Senenega mesa in mleka drugih živalskih vrste se enostavno spremeni slika živali v logotipu.

merno odkupno ceno kljub vedno večji pridelani količini senenega mleka.

Zelo veliko je za promocijo senenega mleka v Sloveniji naredil tudi Janez Benedičič, ki je leta 2013 postal mladi inovativni kmet in na praktičnem primeru dokazal, da velikost kmetije ni edini dejavnik, ki vpliva na ekonomsko uspešnost in razvoj kmetije. Prodaja senenega mleka

Prvi organizirani začetki

Pridelovalci senenega mesa in mleka smo se prvič organizirano srečali 17. decembra 2015 na Štajerskem, kjer so gostili dr. Jožeta Verbiča, ki je z rezultati raziskav dokazal, da se lahko kakovostno seno po energijski vrednosti kosa tudi s povprečno koruzno silažo. Kljub dobri energijski vredno-

Kaj pravi slovenski potrošnik o senenem mesu in mleku?

V raziskavi: **Kaj pravi slovenski potrošnik o senenem mesu in mleku**, ki jo je izvedel dr. Aleš Kuhar skupaj z agencijo Aragon in sodelavci, smo ugotovili naslednja dejstva:

- Slovenskemu potrošniku mesa je najbolj pomembno, da je meso slovenskega porekla, in da so živali krmljene z naravno krmo (seno dojemajo kupci zelo pozitivno).
- Slovenskemu potrošniku mleka je najbolj pomembno, da je mleko slovenskega porekla, kakšna je maščobna stopnja, in da priraja mleka poteka v živalim prijaznih pogojih.
- Več kot četrtno govejega mesa slovenski potrošniki kupijo pri kmetih ali v specializiranih prodajalnah.
- Več kot 70 odstotkov potrošnikov se zaveda, da je kakovost mesa in mleka na trgovinskih policah ZELO različna,
- 65 odstotkov potrošnikov se zaveda, da sta bila seneno meso in mleko prirajena brez uporabe silaže, ki jo potrošnik dojema negativno.
- Večina potrošnikov verjame, da je govedo, krmljeno s senom, bolj zdravo, meso in mleko živali, ki so bile krmljene samo s senom, je tudi bolj zdravo, in da je seno najprimernejša krma za živali.
- Tretjini potencialnim potrošnikom mesa cena ni pomemben dejavnik odločanja. Pomembno jim je, kakšno krmo so živali uživale in kakšno je poreklo mesa.
- Polovici potencialnim potrošnikom mleka cena ni pomemben dejavnik odločanja. Pomembno jim je, kakšno krmo so živali uživale in kakšno je poreklo mleka.
- Vzorce senenega mesa so potrošniki ocenili kot bolj sočne. Potem, ko so jim povedali, da je meso seneno, so se njihove ocene senenega mesa izboljšale.
- Vzorce senenega mleka so ocenili kot bolj sladke in bolj smetanaste. Potem, ko so jim povedali, da je mleko seneno, se njihove ocene senenega mleka niso bistveno izboljšale.

Potrošnik si danes želi in je tudi pripravljen plačati bistveno višjo ceno za kakovostno meso in mleko. Vprašanje za nas, kmetovalce, pa je, ali smo sposobni pokriti potrebe slovenskega potrošnika in pridelati ter mu ponuditi meso in mleko najvišje kakovosti.

rajo vsi, ki svoje mleko ali izdelke označujejo kot seneno mleko, upoštevati avstrijsko specifikacijo za seneno mleko in pridobiti tudi ustrezen certifikat.

Ideja o projektne sodelovanju

V zelo velikem številu smo se pridelovalci senenega mesa in mleka srečali na Kmetijskem Inštitutu Slovenije 22. aprila 2016, kjer smo določili ožjo delovno skupino, ki bo skrbelo za čim večjo prepoznavnost in promocijo senenega mesa in mleka.

Posledično smo dr. Janez Benedičič, Toni Kuenberger in Boštjan Kosec 5. decembra 2016

Izdelki iz senenega mesa in mleka se bodo označevali z logotipom in sloganom, ki izražata slovensko poreklo in tradicijo.

na sestanku na MKGP predstavili zamisel o združevanju pridelovalcev senenega mesa in mleka ter izrazili željo, da si kmetje na tem področju s pomočjo EU sredstev sami ustvarjajo svojo prihodnost.

V januarju 2017 smo se dr. Janez Benedičič, Mirko Bizant, Gregor Ovsnik in Boštjan Kosec udeležili sestanka na ARGE Heumilch v Innsbruck-u, kjer smo se sestali s predstavniki ARGE Heumilch in si ogledali primere dobrih praks na kmetijah in v sirarnah. Se posebej nas je navdušil koncept malih sirarn, kjer več kmetij sodeluje kot dobavitelji.

V začetku leta 2018 je MKGP objavilo razpis sodelovanja za EIP projekte. Kmetje smo takoj pristopili k urejanju dokumentacije in pogovorom z ostalimi partnerji ter v zelo kratkem času dosegli dogovor z KGZS, da prevzame vlogo vodilnega partnerja. V maju 2018 smo oddali vlogo za MKGP in v januarju 2019 začeli izvajati projekt. V prvi polovici leta 2019 smo izvedli tri ključne aktivnosti:

- Izvedli raziskavo: Kaj pravi Slovenski potrošnik o senenem mesu in mleku.
- Pripravili specifikacijo SENENO MESO, ki jo bo Slovenija vložila na Evropsko komisijo do konca leta 2019, podobno kot je Avstrija naredila za seneno mleko.
- Za blagovno znamko SENENO smo izbrali logotip, s katerim bomo v Sloveniji v letu 2020 začeli označevati

izdelke iz senenega mesa in mleka.

Blagovna znamka SENENO

Za pripravo logotipa smo povabili k sodelovanju več kot deset različnih podjetij in oblikovalcev. Odzvala so se tri podjetja, ki so pripravila osnutke logotipa. Strokovna komisija, ki smo jo sestavljali kmetje, zaposleni na KGZS in v Mlekarni Celeia, je izbirala med sedmimi različnimi predlogi. Odločitev je bila zelo zahtevna, saj je bilo precej dobrih predlogov in vsak je imel svoje prednosti. Na koncu se je komisija odločila za slogan: **Okusno in tradicionalno – to je naš!** in logotip, iz katerega je na prvi pogled razvidno, da gre za slovenski tradicionalni izdelek. Zaradi prepoznavnosti in jasnosti komuniciranja je v logotipu zapisan samo izraz SENENO. Logotip bodo lahko v letu 2020 uporabljali vsi kmetje in pridelovalci, ki se bodo vključili v združenje ter imeli veljavni certifikat za seneno meso ali mleko.

Seneno meso in mleko ter izdelki iz senenega mesa in mleka so zelo kakovostni izdelki in potrošnik je za njih pripravljen plačati več. Če mu ne bomo ponudili izdelkov iz slovenskega senenega mesa in mleka bo kupil avstrijske ali pa se odpovedal uživanju mesa in mleka. V vsakem primeru bomo dolgoročno škodo nosili slovenski živalorejci.

Specifikacija za prirajo senenega mesa

Seneno meso je meso goveda, konj in drobnice, rejenih v skladu s specifikacijo za seneno meso. Specifikacijo je pripravil Inštitut za kontrolo in certifikacijo UM ob sodelovanju strokovnih služb KGZS. Za pridobitev certifikata Seneno meso bo paša živali obvezna, vendar še preučujemo, v kakšnem obsegu in koliko časa v pašni sezoni bodo morale živali biti na paši.

Do 15. septembra bomo zbirali predloge za spremembo ali dopolnitev specifikacije in jo nato poslali na MKGP, ki bo začelo postopek za zaščito izraza Seneno meso pri Evropski komisiji na pobudo Republike Slovenije. Prva javna predstavitev specifikacije SENENO MESO bo organizirana na sejmu AGRA v ponedeljek, 26. avgusta 2019, ob 9:30. uri.

sti kakovostnega sena pa ostaja dejstvo, da je seno sicer najboljše zimsko krma za govedo, vendar tudi bistveno dražja od travne ali koruzne silaže. To so maja 2017 ugotovili tudi v reviji Kmetovalec, kjer so zapisali: »Po tujih kalkulacijah je strošek krme pri »senenem mleku« višji za 5–6 centov na liter mleka. Če so potrošniki za mleko krav, krmljenih s senom, pripravljeni plačati toliko več, je seveda smiselno silažo nadomestiti s senom.«

Na tem srečanju je Inštitut za kontrolo in certifikacijo UM predstavil tudi zasebni standard Seneno meso in mleko, na podlagi katerega so bili v Sloveniji izdani prvi certifikati za izdelke iz Senenega mesa in mleka.

Na pobudo Avstrije je 2. marca 2016 Evropska komisija objavila uredbo, s katero je HEUMILCH (seneno mleko) zaščitila kot tradicionalno posebnost. Po prehodnem dvehletnem obdobju (od 2. marca 2018) mo-

DOBIMO SE NA AGRI

T5

AGRA

AUTO COMMAND™

NA SEJMU AGRA, OD 24. DO 29. 8. 2019

ITRO, d.o.o., PE Štore
Železarska c. 3, 3220 Štore

Tel. (03) 780 57 12 (14, 15)
www.newholland.si

AVTOCENTER Ormož, tel: (02) 741 64 11 • KMETIJSKI CENTER LAH, Komenda, tel: (01) 834 10 22
JAKŠE SAMO s.p., Šentjamej, tel: (041) 745 832 • KOVAC ROBERT, s.p., Murška Sobota, tel: (041) 756 152
PATRIKS, d.o.o., Dobrovo v Brdih, tel: (05) 330 87 40 • INO d.o.o., Brežice, tel: (01) 455 96 97

Zbornica med največjimi razstavljalci na AGRI

Veliko dogodkov in novosti v organizaciji KGZS na letošnjem sejmu Agra v Gornji Radgoni.

Robert Peklaj, KGZS
robert.peklaj@kgzs.si

KGZS bo na sejmu v hali B predstavila delovanje strokovnih služb in organov KGZS, zveze, združenja, društev, mednarodno sodelovanje in posamezne kmetije. Promovirala bo kmetijstvo in podeželje. Na sejmu se bodo poleg osmih območnih kmetijsko-gozdarskih zavodov pri KGZS predstavila številna združenja, zveze in društva, ki s svojim delovanjem pomembno prispevajo k ohranitvi in razvoju slovenskega podeželja. Seveda bodo tudi letos pod okriljem zbornice sodelovali Zveza kmetič Slovenije, Zveza slovenske podeželske mladine, Sindikat kmetov Slovenije, strokovna združenja in zveze, kot so turistične kmetije, predelovalci mesa, trsničarji, strojni krožki in drugi. V okviru zbornice se bodo predstavili tudi Društvo rejcev vodnih živali Slovenije in Zveza sadjarjskih društev Slovenije, letos pa bo prvič z nami tudi Zveza biodinamikov Slovenije.

Zbornica bo sooblikovala strokovni program sejma, saj pripravlja posvet (Certificiranje senenega mesa) in vrsto podelitev priznanj (kmetijam v akciji S kmetije za vas, za govedorejce

in prašičerejce). Osrednji dogodek bo srečanje ob Dnevu KGZS v torek, 27. avgusta, ko bo KGZS predstavila aktivnosti in stališča od prejšnje Agra do danes.

Zbornični posveti

Seveda brez vsebinskega prispevka k strokovnemu programu ne bo šlo. Pripravljamo posvet Certificiranje senenega mesa, kjer bo tudi prva javna predstavitev specifikacije SENENO MESO. In kaj je seneno meso? To je meso goveda, konj in drobnice, ki je prirejeno v skladu s specifikacijo za seneno meso. Specifikacijo je pripravil Inštitut za kontrolo in certifikacijo UM ob sodelovanju strokovnih služb KGZS. Za pridobitev certifikata Seneno meso bo paša živali obvezna, vendar še preučujemo, v kakšnem obsegu in koliko časa v pašni sezoni bodo morale živali biti na paši. O tem in še o marsičem bo tekla beseda na tem posvetu.

Naši predstavniki bodo kot gostje sodelovali na nekaterih okroglih mizah in posvetih, pomagali pa bodo tudi pri izvedbi strokovnih vsebin pri drugih kmetijskih organizacijah.

Ko se žival na ogled postavi

Kmetijskega sejma si brez razstave domačih živali sploh ne moremo več predstavljati, zato KGZS aktivno sodeluje pri pripravi in izvedbi razstav različnih živali. Spodobi se tudi, da se najlepše tudi nagradi, zato bomo v ponedeljek podeljevali nagrade najboljšim govedorejcem, v sredo pa tudi prašičerejcem.

S kmetije za vas

Že nekaj let pa je sejem tudi priložnost, da izbranim kmetijam, ki s svojim delom izstopajo iz povprečja in imajo učinkovite tržne metode, podelimo priznanja S kmetije za vas. Letos je v akciji sodelovalo devet kmetij in vsaka si zasluži tako pozornost kot priznanje. Najboljše pa bodo priznanje prejele v torek, 27. avgusta, ob 11. uri v dvorani 1.

Sejem bo tako tudi letos priložnost, da se na našem razstavnem prostoru v hali B srečamo, izmenjamo mnenja, se tudi malce poveselimo in pogostimo. Naj bo tudi za vas letošnji sejem pravi praznik! Vabljeni na prostore KGZS v hali B.

PROGRAM KGZS NA SEJMU AGRA 2019

Sobota, 24. 8. 2019

- 12.30–13.30 / maneža

Odprtje govedorejske razstave z revijo razstavljenih živali in predstavitev volovske vprege

Ponedeljek, 26. 8. 2019

- 09.30–10.30 / dvorana 2

Posvet Certificiranje senenega mesa

- 10.00–12.30 / maneža

Ocenjevanje razstavljenih goveje živine

- 13.00–14.00 / maneža

Podelitev nagrad govedorejcem

Torek, 27. 8. 2019

DAN KGZS

- 10.00–11.30 / dvorana 1

Od AGRE do AGRE

- 11.00–12.30 / dvorana 1

Podelitev priznanj S kmetije za vas

- 12.30–13.00 / dvorana 1

Druženje ob dnevu KGZS

Sreda, 28. 8. 2019

- 10.00–12.30 / dvorana 5

Okrogla miza ob dnevu prašičerejcev in podelitev priznanj najboljšim rejcem

AGRA, kmetijstvo in živilstvo nove generacije

AGRA 2019 bo v Gornji Radgoni od 24. do 29. avgusta s svojo 57. ponovitvijo eden najpomembnejših mednarodnih kmetijsko-živilskih sejmov Evropske unije in držav v njenem preddverju.

Letos bodo poudarki na digitalizaciji v kmetijstvu in agroživilstvu. Predstavitev novosti in pester program dogajanja ponuja 1850 razstavljalcev iz 32 držav na skupaj 71.800 m² razstavnih in predstavitev površin. Dežela partnerica je avstrijska Štajerska.

Mednarodna sejmska razstava bo prikazala novosti (tudi svetovne premiere), vrhunsko tehnologijo in tehniko za poljedelstvo, živinorejo, gozdarstvo, živilsko-predelovalno industrijo, vinogradništvo, vinarstvo in ekološko kmetijstvo. Ponudila bo opremo, semena ter sredstva za nego rastlin in živali in seveda najboljše pridelke in živila iz naše bližine in sveta. Sejem AGRA bo povezoval z mednarodnimi B2B, strokovnimi in panožnimi dogodki ter strokovnimi razstavami. Svetoval bo pri koriščenju evropskih sredstev in nudil praktične nasvete za pridelavo, predelavo in trajnostno samooskrbo.

Ob avstrijski Štajerski se bodo predstavile Madžarska, Hrvaška, Severna Makedonija, Poljska, Bolgarija, Vietnam in projekt »City Cooperation II«, ki povezuje 24 mest sosednjih Slovenije, Avstrije in Madžarske. Dan pred odprtjem sejma bo na Ptuj konferenca kmetijskih ministrov držav članic EU, kandidatka za članice ter potencialnih kandidatki, ki bodo v soboto že prisotni na sejmu. Kmete, poslovneže, strokovnjake in potrošnike bodo poleg vrhunskih ponudnikov z vseh celin povezovale najpomembnejše domače vladne, strokovne, gospodarske in stanovske organizacije.

Najboljše tradicije in nove trajnostne prakse bodo oživilje strokovne razstave in predstavitve rejskih dosežkov s področja govedoreje, konjereje, drobnice in

razstava avtohtonih pasem domačih živali s ponudbo izdelkov s teh kmetij. Maneža bo vsak dan prostor zanimivega dogajanja. V soboto bodo na njej zaplesali polko. V nedeljo nam bodo mladi prikazali vodenje teličkov, silaki pa tekmovanje v vlečenju vrvi. V ponedeljek bodo ocenjevali razstavljenega govejo živino. Torek bodo obeležile atraktivne predstavitve razstavljenih konj, vožnje s kočijo in obisk ljutomerskih kasačev, športni klub Kasco pa nas bo popeljal skozi prikaz preskakovanja ovir. V sredo bomo občudovali drobnico in striženje ovac, vsak dan pa se bomo lahko popeljali z volovsko vprego.

Vsak dan vabijo z zanimivimi delavnicami, predavanji in praktičnimi nasveti bujni sejmski vrtovi. Osrednji sejmski vrt Biotehniške šole Rakičan predstavlja več kot 300 rastlin za zdravo družinsko samooskrbo. Poligon Zeleni dragulji narave, ki ga Pomurski sejem ureja v sodelovanju z Inštitutom za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije ter Ekoci – Civilno iniciativo Slovenije, prikazuje kolekcije različnih sort konoplje, zdravilnih in aromatičnih rastlin, medovitih posevkov, namakalne sisteme in energijske točke. Kmetijski inštitut Slovenije bo predstavil stare, nove pa tudi bodoče slovenske sorte krompirja. Permakulturni center Pomurskega sejma z vrtom, ki ga ureja podjetje Amarant, vabi s podkvastimi gredicami, na katerih so zasadili spekter posebnih in nekaterih manj znanih rastlin, ki so razen v kuhinji in na krožniku. Pri hiški iz slamnatih bal bodo člani Društva za permakulturo Slovenije vsak dan izvajali delavnice s področja trajnostne ekološke gradnje s poudarkom na gradbenih materialih iz konoplje, permakulturi in poljedelstvu, sadjarstvu in v vrtnarstvu ter uporabi endokanaboidov v zdravstvu. Bogato

in poučno dogajanje v gozdno parkovnemu nasadu zagotavlja Zavod za gozdove Slovenije, ki bo obeležil 25. obletnico javne gozdarske službe v samostojni Sloveniji. Predstavili bodo svoj napreden informacijski servis in odlične prakse. Pripravili so strokovno vodenje po dendrološkem parku, Gozdno pedagogiko in Gozdne eksperimente za mlade in manj mlade obiskovalce. Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru bo predstavila robota za nanos fito-farmaceutskih sredstev, ki bo vsak dan premeril pot po sejmišču do vzorčnega nasada, tam pa demonstriral svoje delo. Predstavili bodo tudi pomen murve in sviloprejšta ter zasadili murvo.

Hrana iz naše bližine, pridelki in izdelki avtohtonih slovenskih pasem in rastlin so pomemben del Slovenije – Evropske gastronomske regije 2021. Vsakodnevno jo bo napovedovala Agrina kuhinja s kulinaricnimi stvaritvami iz slovenskih izdelkov, nagrajenih na strokovnih ocenjevanjih kakovosti ter iz svežih vrtnin sejmskih vrtov. Na Dan gastronomije, v ponedeljek 26. avgusta 2019, bo potekal strokovni posvet z naslovom »Slovensko kmetijstvo in gastronomija«. Razstava Gospodarske zbornice Slovenije, Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij, bo predstavila najpomembnejša slovenska živilska podjetja in ponujala vsakodnevne degustacije in ugodne nakupe njihovih izdelkov.

Kot veleva tradicija, bo druženje na Agri poslovno uspešno, strokovno in koristno, na več kot 150-ih dogodkih pa tudi družabno, veselo, prijateljsko, okusno in zabavno ... Za vse, ki prisegajo na okusno in zdravo hrano, pridelano s spoštovanjem do človeka in okolja.

IZBRANO IZ STROKOVNEGA IN SPREMLJEVALNEGA PROGRAM AGRA 2019

VSAK DAN:

9.00 – 10.00 (od nedelje do četrta) / hala A, razstavn prostor Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP)
Klepet ministrice z obiskovalci ob kavi in dobrotah kmetijskih šol

9.00 – 18.00 / maneža
Brezplačno jahanje za otroke in vožnja z dvovprego

9.00 – 18.00 / vzorčni nasadi
Vodeni ogledi po vrtu Biotehniške šole Rakičan, poligonu Zelene dragulji narave, permakulturno-biodinamičnem vrtu s slamnato hiško, po sejmski gozdni učni poti

9.00 – 18.00 / hala B, razstavn prostor Semenarne Ljubljana
Strokovno svetovanje kmetijskih svetovalcev

9.00 – 18.00 / vzorčni nasad N2, razstavn prostor Semenarne Ljubljana
Svetovanja iz področja vrtnarjenja

9.00 – 18.00 / vzorčni nasad N1, brunarica Zavoda za gozdove Slovenije in Gozdarskega inštituta Slovenije
- Obeležba 25 let javne gozdarske službe v samostojni Sloveniji, Gozдна pedagogika, Gozd eksperimentov, strokovno vodenje po dendrološkem parku na sejmišču

VEČ DNI:

10.00 – 11.00 in 15.00 – 16.00 (vsak dan od sobote do srede) / hala A, razstavn prostor MKGP
Predstavitev rešitev in projektov s področja digitalizacije in novih tehnologij

12.00 – 15.00 (vsak dan od sobote do srede) / hala A, razstavn prostor MKGP
Degustacija ribjih jedi

sobota 11.30 – 12.30, 17.00 – 18.00, nedelja 10.00 – 11.00 (vodenje teličkov), 12.00 – 13.30, ponedeljek 10.00 – 12.30, 13.00 – 14.30, 14.30 – 16.00, 17.00 – 18.00, torek 9.00 – 10.00, 14.30 – 16.00, sreda 10.00 – 12.00, 16.00 – 17.00, četrtek 10.00 – 11.00, 13.00 – 14.00 / maneža
Revije govedi in prikazi volvske vprege

sobota 12.30 – 13.30, nedelja 13.30 – 14.30, ponedeljek 16.00 – 17.00, torek 10.00 – 11.00 (ljutomerski kasač), 11.00 – 12.00, 13.00 – 14.00 (preskakanje zaprek), 16.00 – 17.00, sreda 12.00 – 13.00, 17.00 – 18.00, četrtek 10.00 – 11.00, 11.00 – 12.00, 15.00 – 16.00 / maneža
Revije konjev in predstavitev konjeništa

nedelja 14.00, 16.00, ponedeljek 12.00, 14.00, 16.00 torek 13.00, 14.00, sreda 14.00, 16.00, četrtek 14.00, 16.00 / Vinski hram
Vodene pokašnje vin in pokašnje vin v družbi Vinske kraljice Slovenije 2019

11.30 in 13.30 (od ponedeljka do srede) / demonstracijski prostor Zavoda za gozdove Slovenije
Demonstracija varnega dela z motorno žago

Sobota, nedelja in četrtek 9.00 – 18.00 / hala B, razstavn prostor ČZD Kmečki glas
Predstavitev nove knjige EKOLOŠKO KMETIJSTVO, Poljščine in travinje, s prodajo po sejmski, nižji ceni

Sobota, 24. 8. 2019

dan mladih kmetov, dan oračev

9.00 – 18.00 / hala C, Agrina kuhinja
Pripravljanje jedi iz ajde in ovs, predstavitev in sejmska prodaja knjig AJDA / BUCKWHEAT ter OVES / OATS

10.00 / maneža
Otvoritev 57. mednarodnega kmetijsko-živilskega sejma AGRA

13.30 – 14.00 / maneža
Plesanje maskot razstavljavcev

14.00 – 15.30 / maneža
Tekmovanje v plesanju polke

14.30 – 16.00 / dvorana 5
Okrogla miza Ekoci – Eko civilne iniciative Slovenije: Ali lahko ima lepo oblečen kmet večji ugled

15.00 – 16.30 / dvorana 1
Posvet MKGP: Znanost v praksi

Nedelja, 25. 8. 2019

dan čebelarjev, gozdarjev in gozda, podeželske mladine, kmetijske tehnike, rejcev avtohtonih pasem živali

9.00 – 18.00 / prireditveni prostor pred upravo sejma
Tržnica mladih kmetov

10.00 – 11.00 / dvorana 1
Svečana razglasitev rezultatov in podelitev priznanj ocenjevanja medu z mednarodno udeležbo

10.00 – 11.30 / dvorana 5
Posvet Zveze slovenske podeželske mladine in Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede UM, Katedre za biosistemsko inženirstvo: Od preciznega k pametnemu kmetijstvu (z demonstracijo)

10.00 / demonstracijski prostor
21. državno sekaško tekmovanje lastnikov gozdov

10.00 – 11.00 / maneža
Vodenje teličkov

11.00 – 12.00 / dvorana 4
Posvet MKGP: Skupna kmetijska politika po letu 2021

11.00 – 12.00 / hala A, razstavn prostor MKGP
Okrogla miza: Kako skrbimo za gozdove – s katerimi izzivi se soočamo?

11.15 – 13.00 / dvorana 2
Strokovna razprava ČZD, Javne svetovalne službe v čebelarstvu: Sodobne tehnologije kot pomoč čebelarju

12.00 – 13.30 / dvorana 1
Predavanje Zveze lastnikov gozdov Slovenije: Problem vožnje v naravnem okolju

14.00 – 15.30 / dvorana 2
Posvet Zavoda za gozdove Slovenije v sodelovanju z Gozdarskim inštitutom Slovenije: Javna gozdarska služba jutri?

14.00 – 15.30 / dvorana 5
Strokovna razprava Uscom d.o.o.: Digitalizacija v kmetijstvu – prednosti uporabe tehnološko naprednih rešitev sledat za kmetije

14.00 – 15.00 / hala A, razstavn prostor MKGP
Okrogla miza: Vzpodbujanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah

15.00 – 16.00 / dvorana 1
Odporna razprava Kmetijskega inštituta Slovenije, Slovenske čebelarске akademije: Domače znanje na zemljevidu sveta

15.00 – 16.00 / dvorana 3
Konstitutivna seja Sveta za hribovske kmetije, MKGP

15.00 – 16.00 / maneža
FENDT tekmovanje v vlečenju vrvi za najmočnejše slovenske fante

16.00 – 17.00 / dvorana 2
Svečana razglasitev rezultatov in podelitev priznanj 39. mednarodnega ocenjevanja kmetijske mehanizacije in opreme

Ponedeljek, 26. 8. 2019

dan govedorejcev, živilcev, gastronomije, veterinarjev

9.00 – 11.00 / dvorana 4
Zaključna delavnica Zveze slovenske podeželske mladine: opolnoMOČEN KMET

9.30 – 10.30 / dvorana 2
Posvet KGZS: Certificiranje senenega mesa

10.00 – 13.00 / dvorana 1
Veterinarski posvet MKGP, Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, Veterinarske zbornice in Veterinarske fakultete

10.00 – 11.00 / dvorana 3
Posvet MKGP: Pomen poznavanja in zaznavanja različnih označb na živilih za potrošnike

10.00 – 14.00 / dvorana 5
Delavnica Razvojnega agencije Sinergija: Naravna gradnja in bivanje z lesom

11.00 – 13.00 / dvorana 2
Strokovni posvet MKGP, Delovne skupina Slovenija – Evropska regija gastronomije 2021: Slovensko kmetijstvo in gastronomija

11.00 – 12.00 / hala A, razstavn prostor MKGP
Okrogla miza: Pravica potrošnikov do varne - kakovostne hrane

12.00 – 14.00 / dvorana 4
Posvet Predstavnstva Evropske komisiji v Sloveniji in MKGP: Raba satelitskih posnetkov v kmetijstvu

13.00 – 14.30 / dvorana 2
Okrogla miza MKGP in Javne agencije RS za varstvo konkurence: Nepoštenne prakse v verigi preskrbe s hrano

13.00 – 14.30 / maneža
Podelitev priznanj govedorejcem

14.00 – 15.00 / hala A, razstavn prostor MKGP
Okrogla miza: Trženje ekoloških živil in izzivi za sistemsko izboljšanje prehrane v javnih zavodih

14.30 – 16.00 / maneža
Delavnica Zveze slovenske podeželske mladine: »neVARNO z rejnimi živalmi« - prikaz varnega rokovanja z živino

15.00 / dvorana 1
Svečana razglasitev rezultatov in podelitev priznanj AGRA 2019:
- 23. mednarodnega ocenjevanja sadnih sokov, brezalkoholnih pijač in embaliranih vod
- 33. mednarodnega ocenjevanja mleka in mlečnih izdelkov
- 40. mednarodnega ocenjevanja mesa in mesnih izdelkov

Torek, 27. 8. 2019

dan Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, turističnih kmetij, vinogradnikov in vinarjev, konjerejcev, ljutomerskega kasača, sadjarjev, sommelierjev, Madžarske

9.30 – 10.30 / dvorana 2
Posvet Vinske družbe Slovenije d.o.o.: Kaj v vinarskem sektorju imamo in česa še nimamo?

9.30 – 11.00 / dvorana 4
Posvet Mednarodnega združenja rejcev bosanskih planinskih konj

9.30 – 11.00 / dvorana 5
Madžarsko-slovenski poslovni forum CED, Omrežja za razvoj gospodarstva Srednje Evrope: Inteligentne odločitve v agronomiji

10.00 – 13.00 / dvorana 1
Srečanje ob dnevu Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, podelitev priznanj "S kmetije za vas"

11.00 – 14.00 / dvorana 2
Za javnost odprta seja Odbora Državnega zbora RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: Digitalizacija v kmetijstvu – pametne rešitve za kmetijstvo prihodnosti

11.00 – 16.00 / dvorana 5
Mednarodno kooperacijsko srečanje MEET4BUSINESS AGRA 2019

11.00 – 12.00 / hala A, razstavn prostor MKGP
Okrogla miza: Kako povezati gostinstvo, gastronomijo, turizem in kmetijstvo

14.00 – 15.00 / hala A, razstavn prostor MKGP
Okrogla miza: Vloga in pomen žensk na podeželju

14.30 – 16.00 / dvorana 2
Posvet kmečkih žena Zveze kmetov Slovenije: Vključevanje v organizirano delovanje

15.00 – 16.30 / dvorana 1
Svečana razglasitev rezultatov in podelitev medalj 45. odprtega državnega ocenjevanja Vino Slovenija Gornja Radgona

Sreda, 28. 8. 2019

dan slovenskih zadržnikov, prašičerejcev, rejcev drobnice, kmetijsko-živilskega šolstva, zamejskih slovencev, Eko civilne iniciative Ekoci

9.30 – 10.00 / dvorana 3
Predstavitev Fundacije – Ustanove dr. Antona Trstenjaka in aktualnih razpisov sofinanciranja za razvoj prostora med Muro in Dravo

10.00 – 13.00 / dvorana 1
Podelitev priznanj Zadržne zveze Slovenije

10.00 – 11.00 / dvorana 2
Posvet MKGP: Izboljšanje položajev kmetov v verigah vrednosti

10.00 – 11.15 / dvorana 3
Okrogla miza Fundacije – Ustanova dr. Antona Trstenjaka in dr. Šiftarjeve fundacije: Elektrarne na Muri – pro et contra

10.00 – 12.30 / dvorana 5
Okrogla miza KGZS in Slovenske zveze prašičerejcev s podelitvijo priznanj najboljšim rejcem

11.00 – 13.00 / dvorana 4
Pogovor Zveze društev rejcev drobnice Slovenije in revije Drobnica, Kmetijska založba: Organiziran odkup drobnice, Vstop v shemo Izbrana kakovost

11.00 – 12.00 / hala A, razstavn prostor MKGP
Okrogla miza: 100 let Univerze v Ljubljani

11.30 – 13.00 / dvorana 2
Posvet KGZS, Zavod Maribor: Hrana, voda in energija v luči podnebnih sprememb

13.00 – 14.30 / dvorana 1
Posvet Lek veterina in Perutninske zadruge Ptuj: Spodbujanje zdrave reje piščancev

13.30 – 15.30 / dvorana 2
Ekosocialni forum, Center alternativne in avtonomne produkcije, Zveza slovenske podeželske mladine, KGZS, ZZS in International Cooperative Alliance: Mladi v Sloveniji razvijajo zadržno podjetništvo, primeri dobrih praks

13.30 – 16.30 / dvorana 4
Srečanje Društva rejcev krškopoljskih prašičev in KGZS – Zavoda Novo mesto: Krškopoljski prašič prva izbira gosta v gostilni

13.30 – 15.00 / dvorana 4
Okrogla miza Sindikata kmetov Slovenije: Slovensko zemljo slovenskim družinskim kmetijam

14.00 – 15.30 / maneža
Predstavitev pasem ovc in koz, ki jih redimo v Sloveniji s strokovnim komentarjem, Prikaz striženja ovc in rokovanja z drobnico, Podelitev priznanj MKGP za najboljšo reje drobnice

14.00 – 15.00 / hala A, razstavn prostor MKGP
Okrogla miza: Možnosti skupnega delovanja različnih resorjev na razvoj slovenskega podeželja

15.00 – 16.30 / dvorana 1
Posvet Ekoci – Eko civilne iniciative Slovenije, Posestva Vidov breg in Pomurskega sejma: Zdravljenje z naravo – priložnost za večji prihodek na kmetiji in zdravstveni turizem

15.30 – 16.00 / maneža
Predstavitev pastirskih psov slovenske avtohtone pasme kraški ovčar

Četrtek, 29. 8. 2019

dan avstrijske Štajerske, ekološkega kmetijstva, pridelovalcev zelenjave, semenarjev, sejmskih vrtov, traktorjev Steyr

10.00 – 12.00 / dvorana 2
Posvet ekoloških kmetov, Amarant, ekološke semenske pridelava Fanči Perdih s.p., Zveze društev ekoloških kmetov Slovenije in Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede UM: Biodiverzitetna kulturnih rastlin in novi poslovni izzivi v ekološki pridelavi, pridelava ekoloških semen, Svilogojstvo in morikultura, predstavitev reje sviloprejk

13.00 / zunanji prostor pred upravo sejma
10. srečanje starodobnih traktorjev Steyr

14.00 / dvorana 5
Srečanje ob 51. dnevu avstrijske Štajerske – srečanje regij Slovenske Gorice in jugovzhodne avstrijske Štajerske

Organizator si pridržuje pravico do spremembe programa.

Celoten program se dopolnjuje na spletni strani:

<http://www.sejem-agra.si/za-obiskovalce/strokovni-program/>

SEJEM NOVE GENERACIJE!

57. MEDNARODNI
KMETIJSKO-
ŽIVILSKI SEJEM

24. - 29. 8. 2019,
Gornja Radgona

AVSTRIJSKA ŠTAJERSKA
DEŽELA PARTNER
Das Land
Steiermark

POMURSKI SEJEM
www.sejem-agra.si

Za devetimi kmetijami ...

Letos je komisija akcije S kmetije za vas izbirala med devetimi kmetijami, ki izstopajo iz povprečja

Andrejka Krt, KGZS
andrejka.krt@kgzs.si

Namen akcije S kmetije za Vas, ki se izvaja že štiriindvajset let, je širitev promocije pozitivnih praks slovenskih kmetij z njihovimi pridelki in izdelki ter storitvami. Organizatorji, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, ČZD Kmečki glas in časnik Finance s portalom Agrobiznis, so letos pristopili k nekoliko spremenjenemu konceptu, v katerem so se ocenjevale kmetije, ki se ukvarjajo s trženjem ter prodajo kmetijskih pridelkov in izdelkov, in kmetije, ki se ukvarjajo s turizmom in storitvami na podeželju. Iz vsake skupine bo najbolje ocenjena kmetija prejela znak zlato sončnico in denarno nagrado v višini 150 evrov, ki jo poklanja ČZD Kmečki glas, ter vrednostni bon v višini 650 evrov, ki ga podarja KGZS za namen oglaševa-

nja v Zelenu deželi. Vse kmetije, ki so se prijavile na razpis organizatorjev, pa prejmejo brezplačni letni dostop do portala www.finance.si, letno naročnino na petkov časopis z rubriko Agrobiznis in priznanja. Vse v nadaljevanju predstavljene kmetije bodo razglašene in prejele nagrade na kmetijsko-živilskem sejmu Agra v Gornji Radgoni ob dnevu KGZS v torek, 27. avgusta.

Uspešnost je kriterij razvoja in le-ta je v številnih primerih tesno povezan s kmetijsko svetovalno službo, ki pozna sleherni slovenski kmetijo. Hvaležni smo, da s svojim delom gradimo akcijo, gradimo odnos med kmeti in družbo, gradimo odnos do zavedanja pomena varne, lokalno pridelane hrane in odnos do kakovostnih storitev na podeže-

lju. Letos so pri tem bili zaslužni Srečko Horvat, Vanja Bajd Frelih, Barbara Lapuh, Andreja Žolnir, Martina Gomzi in Slavica Strelec.

Izbor kmetij, ki na izviren, dovršen in uspešen način neposredno tržijo lastne pridelke, izdelke ali storitve, se opravi na podlagi javnega povabila in priporočila javne službe kmetijskega svetovanja. Ob ogledu kmetije in pogovorom z njenim nosilcem se ocenjuje urejenost in izgled kmetije ter njenih proizvodov, način promocije in trženja, prepoznavnost v prostoru in ustvarjanje dodanih vrednosti ter širjenje pozitivnih praks v lokalnem prostoru.

Kmetije na podlagi ocene komisije v sestavi Barbara Remec, Petra Šubic in Andrejka Krt prejmejo priznanja, razvrščena v dve kategoriji: pridelava/predelava in turizem/storitev.

Člani komisije lahko potrdimo, da so vse sodelujoče kmetije v akciji S kmetije za Vas pri svojem delu zelo uspešne, vzorno urejene in se ponajša z odličnimi pridelki, izdelki in storitvami. Edinstvene tako pri svoji ponud-

bi kot pri načinih trženja in prodaje ter prepoznavne v prostoru. Med dobrimi izbrati najboljšo ni bilo lahko. Svojo težo v odloči-

tvi bomo predstavili in priznanja podelili v okviru sejma Agra. Zanimive ideje in izvedene pozitivne prakse so lahko tudi zgled

za mnoge, zato vljudno vabljeni vsi, ki vas spodaj navedeni primeri pritegnejo k uresničevanju lastnih zamisli.

KMETIJA FLIS, Damijan in Darija Četina **Spodnje Grušovlje 6, 3311 Sempeter v Savinjski dolini**

Na 60 ha veliki kmetiji zakonca Četina s še tremi redno zaposlenimi delavci redita 175 glav živine. Povprečno letno namolzejo 700.000 litrov mleka in od tega kar 35 % predelajo doma na kmetiji v okviru dopolnilne dejavnosti. Njihove izdelke: sir za žar, mladi sir z različnimi zelišči in začimbami, skuto in več vrst jogurtov je mogoče kupiti v lično urejeni prodajalni na kmetiji, prodajajo pa tudi v trgovske verige Jager, Leclerc, Mercator in Hofer ter javne zavode. Vse izdelke predelujejo po treh metodah oziroma tehnologijah, in sicer: klasična, brez laktoze in probiotična. Domača krma in odlično počutje živali v sodobno zgrajenem hlevu, ki je opremljen s tušem, klasično glasbo in masažnimi ter molznimi roboti, zagotavljajo kakovostne izdelke, ki so bili na različnih tekmovanjih vedno visoko ocenjeni. Mlada družina se je odločila za to poslovno priložnost v času mlečne krize, in sicer z razvojem mleka po okoliških domovih. K temu so pričeli dodajati izdelke glede na povpraševanje kupcev. To jih je privedlo do tega, da so izdelali manjšo sirarno in v letu 2009 pridobili dovoljenje za predelavo mleka. Danes se kmetija upravičeno ponša z novo sirarno, v kateri predelajo tudi do 800 l mleka dnevno. Najavljenim skupinam na kmetiji nudijo vodene ogledne in prikažejo sodoben način računalniško vodene molže z robotom. Zgledno in optimalno urejena kmetija in njuna lastnika Damijan in Darija pravita, da se »kravice same pomolžejo«, imata pa tudi jasno in ciljno usmerjeno vizijo.

V skupini pridelava/predelava so sodelovale naslednje kmetije:

KMETIJA ČARIČKA, Emil Bedekovič **Veščica 12B, Veščica, 9246 Razkrižje**

Zakoreninjena kmečka tradicija je Emila, ki je nedolgo tega bil še redno zaposlen, vrnila h kmetovanju in novim poslovnim izzivom, povezanimi s kmetijstvom. Na manjši kmetiji z mešano kmetijsko pridelavo se profesionalno, v okviru dopolnilne dejavnosti na kmetiji, ukvarjajo z izdelavo naravnega jabolčnega in bezgovega kisa po domačih tradicionalnih recepturah. Naravni jabolčni kis je izdelan iz starih visokodebelnih sort jabolk. Izdelan je iz jabolčnega vina po naravni biološki poti in je staran minimalno dve leti, kar mu omogoča bistrost brez filtriranja. Cvetje za bezgov kis, ki ga ravno tako predelajo po biološki poti, nabirajo na bregovih reke Mure. Tako izdelana in certificirana ška kisa sta zdravju prijazna, kar jim potrjuje številne stranke, ki se redno vračajo. Poleg prodaje na domu njihove izdelke kupcem nudijo tudi lokalne trgovine. Redni odjemalci so tudi javni zavodi, in sicer vrtci, šole in domovi za upokojence. Ideja Emila Bedekoviča, da znanje iz otroštva prenese v unikatne izdelke na našem trgu, se je uresničila pred štirimi leti in sedaj v sodelovanju z okoliškimi partnerji že snuje podvig na tujem trgu.

KMETIJA HORVAT, Ida Horvat **Nad reko 15, Dogoše, 2000 Maribor**

Horvatovi na lastnih 15 ha obdelovalnih površinah in v štirih rastlinjakih dimenzij 50 x 60 metrov že vrsto let pridelujejo zelenjavo. Glavnino pridelka: vrtnine ter zelje in repo, ki ju tudi kisajo, prodajajo na mariborskih tržnicah in na domu, prek posrednika pa vstopajo tudi v javne zavode. V zadnjih letih je bil njihov korak naprej vrnitev k tradiciji in tako v krušni peči iz doma pridelanih žit pečejo pravi kmečki kruh. Moka iz mlina na kamen prek skrbnih rok gospodinje Ide pridobi v postopku mesenja le sol in ki se ži - in vodo. Kruhi so tako posebni in zdravi, ponajša z dolgo obstojnostjo in sve- no. Svojo kmetijo, njihova opravila in ponudbo z veseljem predstavijo tudi zaključnim skupinam, ki vse, kar ponujajo, lahko tudi okušajo v »zgornji izbi«. Za vse poskrbijo roke treh generacij, ki živijo na kmetiji, redno imajo zaposleno eno osebo, v sezonskih konicah pa jim pridejo na pomoč tudi občasni delavci. Odprtost do lokalnih kupcev so na kmetiji zagotovili tudi z novo urejeno prodajalno za lastne pridelke in izdelke in tako več kot dvestoletno tradicijo dobro razvijajo tudi v prihodnost.

KMETIJA JERALA, Aleš Jerala **Podbrezje 218, 4202 Naklo**

Aleš Jerala je leta 2003 kot mladi prevzemnik na kmetiji izvedel preusmeritev kmetovanja iz tradicionalne živinorejske panoge v sadjarstvo. Po več kot desetletju se še vedno potrjuje, da je bila njegova odločitev dolgoročno pravilno usmerjena. Danes je to zgledna družinska kmetija, pretežno usmerjena v sadjarstvo in poljedelstvo ter z njima povezane dopolnilne dejavnosti predelava sadja in poljščin ter žganjekuha. Potrošnikom na domu v lično urejeni prodajalni, v trgovinah in gostilnah ter javnih zavodih na njihovem območju nudijo številne domače dobrote: namizna jabolka, hruške, breskve, češnje in jagode ter vrsto iz njih na predelanih izdelkih, nadalje buče, krompir, čmen, koruzo, česen in česnovno tinkturo, ajdovo in pirino moko ter razne žgane pijače in likerje.

Aleš in žena Tatjana v en glas povesta, da sta ponosna na njihovo tradicionalno slovensko kmetijo mešane pridelave in predelave, ki je z dodatno vrednostjo zadostna, zadovoljna sta s stalnimi odjemalci, in da sta doma v službi, ker tako kot družina veliko časa preživijo skupaj.

KMETIJA KASTELIC - ŽONTA, Ana Kastelic **Sneberska cesta 54, 1260 Ljubljana - Polje**

Družinska kmetija Kastelic - Žonta obsega 46 ha obdelovalnih površin in se že štiri desetletja ukvarja s prirejo mleka. Med strankami tako na domu in tržnicah kot tudi v okoliških trgovinah in javnih zavodih so prepoznani po domačem mleku in mlečnih izdelkih kot tudi po kislem zelju in repi, ki sta njihova družinska tradicija. Kupcem nudijo tudi svežo sezonsko zelenjavo. Leta 1999 so prenovili hlev in prešli na prsto rejo, kar pomeni, da se živali lahko prsto gibljejo, krmo imajo na voljo skozi cel dan in do nje dostopajo, kadar želijo. Tak način reje je živalim prijazen, poleg tega pa jim omogoča boljše udobje in počutje. Vso krmo pridelajo na svoji kmetiji. Na kmetiji živijo tri generacije in tudi najmlajši radi pokažejo, da že obvladujejo kmečka opravila. V prihodnje nameravajo povečevati predelavo lastnih pridelkov v okviru dopolnilnih dejavnosti ter dodatno uvesti še turizem na kmetiji. Naučeni v ohranjanje kulturne krajine svoje znanje radi delijo tudi z obiski otrok na kmetiji in na ta način mladim dajejo zgled ohranjanja in nadaljevanja tradicije prednikov za dobrobit vseh v prihodnosti.

EKOLOŠKA KMETIJA POTOČNIK POPRASK, Aleš Poprask Skorno 27, 3327 Šmartno ob Paki

14 hektarov obdelovalnih površin za kmetijsko pridelavo daje delo in dohodek za življenje petčlanske mlade družine. Pridelujejo piro in ajdo, jabolka, orehe, slive in češnje ter redijo krave dojilje. Ukvarjajo se tudi s predelavo živil rastlinskega izvora in kompostiranjem, peko kruha, potic in peciva na tradicionalni način, organiziranjem delavnic in usposabljanj ter storitvami s kmetijsko mehanizacijo. Njihove izvrstne izdelke od klasičnih do veganskih sladic (med njimi najbolj poznani pirini piškoti z lešniki in čokolado), sokov, marmelad (najbolj poznana bučna s cimetom) in vložnin ter zelenjavnih omak je mogoče najti skoraj v vseh specializiranih trgovinah za lokalno pridelavo po Sloveniji, pa tudi neposredno na njihovem domu in ob raznih prireditvah ter sejnih tudi na stojnicah.

Na kmetiji izvajajo razne delavnice in usposabljanja tako za otroke kot odrasle. Naj ob tem omenimo le nekatere vnaprej predvidene, kot so »pastirski dnevi«, »učna sprehajalna pot v sadovnjaku in zeliščnem vrtu«, »ličkanje na kmetih«, »poletni travnik« ...

Njihovim navedbam za obisk: vr-kovost storitev, zanesljivost odzivnost, natančnost, odlično razmerje med kakovostjo in ceno, maksimalno posvečanje strankam, držanje zastavljenih rokov, dolgoletne izkušnje in zadovoljstvo strank ni več kaj dodati.

KMETIJA ZAKRAJŠEK, Barbara in Boštjan Zakrajšek Šentjur na Polju 3, 1334 Loka pri Zidanem Mostu

Kmetija Zakrajšek se pretežno ukvarja s pridelavo žit in krme ter prirejo mesa. Na 9 ha obdelovalnih površin pridelujejo ajdo, piro, ječmen in koruzo ter krmo za lastno govedo. Njihov moto je »Kar pridelamo, želimo dobro in naravno«. Kupcem nudijo pestro izbiro mlevskih izdelkov in meso, prodajajo pa tudi žive živali za zakol pasem limuzin in šarole. Na kmetiji nudijo tudi storitev mlinarstva, ki jo mnogi izkoristijo, saj je tako moka bolj sveža in bogatejša hranilne vrednosti. Njihovi izdelki so kupcem dostopni na domu, tržnici v Sevnici in v lokalnih trgovinah, kupujejo pa jih tudi v vrtci. Prav na slednje so zelo ponosni, saj imajo tako otroci lokalno, ekološko pridelano hrano in tudi zato zaključenim skupinam radi ponudijo ogled kmetije ter prikaz mlinarstva. V prihodnosti načrtujejo dokupiti kosmičnik in tako svojo ponudbo obogatiti s svežimi kosmiči, ki so vse bolj zeleni in zdravju priporočeni hitri prehranski brok, na področju govedoreje pa dograditi še en nov hlev na pristo rejo.

KMETIJA KOROŠEC, Erna Korošec Strmec pri Leskovcu 48, 2285 zg. Leskovec

Kmetija Korošec je v javnosti bolj poznana pod blagovno znamko Pletenine Kostrun. Leta 2002 sta se zakonca Korošec iz urbanega okolja z nakupom manjše kmetije preselila v Haloze. Ernina želja po oblikovanju in ustvarjanju različnih vzorcev in modelov iz naravnih materialov je botrovala, da sta sprva pričela rediti ovce in se odločila za dopolnilno dejavnost na kmetiji, povezano s tradicionalnimi znanji. Iz domače volne so začeli nastajati čudoviti izdelki v najrazličnejših tehnikah. V svojih izdelkih Erna poveže tradicijo s sodobnostjo tako, da so njeni izdelki moderni in uporabni za današnji čas. Ženske in moške pletenine, puloverje, brezrokavnike in plašče, šale in rute, klobuke, torbice, preproge, slike ... obogati z ročnimi vezeninami in različnimi obrobami. Preproste površine okraši z značilnimi valovitimi motivi, barvitimi in tarzijami in kvačkavostna izdelki z različnimi čipkami. Njene izdelke odlikujejo kako-lava, ki se v svoji polni nežnosti in ljube-zna v sami niti in končnem izdelku.

Za izdelke so prejeli Certifikat rokodelstva Slovenije. Predstavljajo se na večjih sejnih in prireditvah, kot so Dobrote slovenskih kmetij na Ptuj, Podeželje v mestu – Ljubljana in Maribor, na prireditvah Zveze društev rejcev drobnice Slovenije, na srednjeveških tržnicah, lično izdelano imajo tudi spletno stran.

V skupini turizem/storitev so sodelovale naslednje kmetije:

TURISTIČNA KMETIJA PRI FILETU, Franc in Sonja Jelušič Slope 20 a, 6240 Kozina

Gospodar Franc Jelušič svojo zgodbo o uspehu pove s stavkom, da je ponosen na svoje korenine. Njegovi predniki so prišli iz Češke in na tem koščku, za kmetovanje skromni zemlji, ustvarili ime, ki je tipično slovensko božično večerjo poneslo daleč v svet. Njihovi gostje se že desetletja vračajo del svojega dopusta preživeti na idilični kraški brkinski kmetiji. Ponudba turistične kmetije je raznolika. Pogostijo vas z domačo hrano, ki je pretežno pridelana in za potrebe turizma predelana doma: sadje in zelenjava, svinjsko meso, jagnjetina, domače klobase in suhomesni izdelki vrhunske kakovosti, razni sokovi in marmelade, vložnine in nama-zi, likerji in žgane pijače ..., odlični in pestri ponudbi pa piko na i doda Sonjina sladica »bomba«. Tako kot je gospodinja Sonja upravičeno ponosna na svojo domačo kuhinjo, je tudi gospodar Franc še posebej ponosen na svojo žganjekuho. Med najboljšimi in najbolj prepoznavnimi sta brkinski slivovec in kraški brinjevec. Brinjevec je edinstveno žganje, pridobljeno iz brinovitih jagod, nabranih na Krasu in v Brkinih, brinjevo olje pa je najpomembnejša domača lekarna za različne potrebe. Kraški brinjevec ponosno nosi označbo zaščiteno geografsko poreklo.

Pri izvedbi Akcije s kmetije za vas sodelujejo Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmečki glas in portal Agrobiznis.

Kmetije tako poleg priznanj, ki se vsako leto podelijo na sejmu Agra v Gornji Radgoni, prejmejo tudi ustrezno medijsko promocijo.

Slavilo Društvo kranjske in tržiške podeželske mladine

V začetku julija so bile na Prevaljah že 33. državne in 12. mednarodne kmečke igre. Gre za največji dogodek podeželske mladine, ki se vsako leto odvija pod okriljem Zveze slovenske podeželske mladine (ZSPM) in povezuje društva mladih s podeželja ter ostala mladinska društva Slovenije.

Namen iger je ohranjanje običajev, druženje in izobraževanje, kar člani društev mladih prepoznavajo kot eno od prednostnih področij njihovega delovanja. DPM Mežiška dolina je na lanskih igrah osvojilo 1. mesto, zato je bila izvedba letošnjih iger njihova naloga.

Projekt, na katerega so se članice in člani društva pripravljali več mesecev, so izpeljali odlično. Predsednica društva Ana Krajnc, ponosna na ekipo, ki je realizirala zastavljene ideje, pravi: »Naredili smo več, kot smo si zamislili, bilo je čudovito. Pomemben vidik pri organizaciji dogodka je promocija regije, zato smo poleg iger, ki opominjajo na posebnosti našega območja, na dogodku ponudili tradicionalne jedi, kot so kvočevi nudlji, pavrški burger in bograč.«

Na tekmovanju v različnih igrah in kmečkih opravilih je sodelovalo prek 150 udeležencev iz Slovenije in tujine. Zmagajo slavilo Društvo kranjske in tržiške podeželske mladine. Tekmovalo je 25 ekip, med njimi 21 iz Slovenije, dve iz Švice ter posebni ekipi Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS.

Tatjana Vrbošek

Kmetijska tržnica – priložnost za podeželje

Vabljeni na Kmetijsko tržnico 2019 v Ilirski Bistrici
od sobote, 21., do nedelje, 22. septembra.

Letošnja Kmetijska tržnica je posvečena povezovanju kmetijstva in turizma prek gastronomije. V strokovnem delu želimo strokovni in širši javnosti predstaviti priložnosti in izzive za sektorje kmetijstva, gastronomije in turizma, ki nam jih prinaša naziv Evropska regija gastronomije 2021. Predvsem pa želimo poudariti pomen lokalnih živil kot priložnost za vrhunsko gastronomijo ob uspešnem povezovanju med sektorji.

Program:

sobota, 21. 9.:

9.00–11.00: Posvet Kmetijstvo, turizem in gastronomija

11.30: Odprtje Kmetijske tržnice 2019

sobota, 21. 9., in nedelja, 22. 9.:

Sejemski del:

- Razstavni kotiček (prikaz žganjekuho in razstava pripomočkov za žganjekuho skozi čas ter razstava sadja)
- Degustacijski kotiček lokalnih dobrot (degustacija žganja, krompirja v zjvnici ter domačih sladice)
- Ustvarjalni kotiček z gosti (delavnice za otroke, program za otroke)

V soboto bodo sejemsko dogajanje popestrili Vražji muzikanti, v nedeljo pa ansambel Snežnik.

Najboljše s kmetij Šaleške doline – govedorejska razstava in avkcija

Po desetih letih od zadnje razstave v Šaleški dolini bo Govedorejsko društvo Šaleška dolina v soboto, 5. oktobra 2019, pri Trgovsko poslovnem centru KZ Šaleška dolina, Metleče 7, Šoštanj, v sodelovanju z Kmetijsko zadruško Šaleška dolina in KGZS – Zavodom Celje ponovno organiziralo govedorejsko razstavo najboljših krav in telic, kar jih premore to območje.

Šaleška dolina velja za eno govedorejsko najbolj razvitih območij v Sloveniji. Priraja krav v standardni laktaciji v letu 2018 je bila pri kravah črno-bele pasme 8570 kg, pri kravah rjave pasme pa 6650 kg mleka. Med 1480 kravami obeh pasem na 75 kmetijah je 41 bikovskih mater. V katalogu bikov za osemenjevanje za leto 2019 osemenjevalnega centra Preska je med 57 biki rjave in črno-bele 11 bikov iz rej v Šaleški dolini.

Utrinek z razstave pred desetimi leti

Na razstavi bo okoli 70 najboljših krav in telic rjave, črno-bele in lisaste pasme iz občin Šoštanj, Velenje in Šmartno ob Paki. Prireditve se bo pričela ob 10. uri z ocenjevanjem živali. Vrhunec prireditve bo okoli 13.30 ure z izborom šampionk razstave. Po končani razstavi bosta organizirana prva avkcija nekaterih razstavljenih elitnih živali in bogat spremljevalni program.

Vabljeni na 16. vseslovensko srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu

Poromajte na Ponikvo, rojstni kraj blaženega Antona Martina Slomška, zavetnika kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva, v nedeljo, 13. oktobra 2019, na 16. vseslovenskem srečanju kmetov in vseh, ki jim je kmetijstvo blizu. Zaščitnika, na katerega se lahko obračamo v težkih trenutkih za moč in jasno misel, kako naprej.

»Ni dobro delo, če ni veselo« je vodilna Slomškova misel letošnjega srečanja je. Ob njej se osredotočamo na veselje do dela in misijonski čas. Pomen vere, solidarnosti, dajati naprej in biti odprt za novo.

Srečanje se bo pričelo v cerkvi sv. Martina na Ponikvi, kjer bo ob 12. uri ob somaševanju duhovnikov mašo daroval ljubljanski nadškof in metropolit msgr. Stanislav Zore. Sodeloval bo tudi evangeličanski škof Geza Filo. S petjem bodo mašo obogatili člani moškega pevskega zbora Lipovc iz Prekmurja.

Ob 14. uri se bo druženje nadaljevalo s slavnostno akademijo pred Slomškovo rojstno hišo na Slomu. Druženje bomo zaključili s pogostitvijo. Tradicionalni golaž in dobrote s kmetij bodo pripravili člani prostovoljnega gasilskega društva Ponikva in članice okoliških društev kmečkih žena ob sodelovanju učencev Srednje kmetijske šole Šentjur.

Na Slomu bo možen ogled hiše, kjer se je leta 1800 rodil Anton Martin Slomšek. V njej je prikazana življenjska pot velikega duhovnika, vzgojitelja in narodnega buditelja. Tokrat bo na ogled tudi razstava o življenjski poti Franca Lombergarja, pionirja sadjarjenja v Sloveniji ter misijonarja sadjarskega znanja.

Pri izvedbi srečanja poleg Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije sodelujejo občina Šentjur pri Celju, župnija Ponikva in številni prostovoljci.

Za tiste, ki bi se srečanja radi udeležili, a nimate prevoza, bodo po nekaterih območnih enotah Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije organizirani avtobusni prevozi. Kontaktne številke za prijave so objavljene na spletni strani www.kgzs.si.

Lepo vabljeni in vnaprej hvala za vaš doprinos k prijetnemu vzdušju na tem zahvalnem srečanju!

Cenejše sodelovanje na 52. sejmu MOS v Celju

Letos vam Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije v sodelovanju z organizatorjem sejma Celjskim sejmom ponuja možnost cenejšega nastopa na sejmu MOS v Celju, ki bo letos od 10. do 15. septembra 2019 na celjskem sejmišču.

Največji sejem regije bo letos zaradi povečanega zanimanja obiskovalcev in odličnega odziva tako razstavljalcev kot obiskovalcev okrepil področje prehrane oziroma živilske dejavnosti. Zato so v sodelovanju s KGZS pripravili posebno ponudbo za člane KGZS.

Ponudba vključuje:

- Prijavnino,
- vpis v katalog
- 6 kvadratnih metrov neopremljenega razstavnega prostora,
- leseno stojnico.

Cena najema razstavnega prostora za vseh šest dni sejma je samo 490 evrov (brez DDV), kar je glede na redno ceno skoraj 50-odstotni popust.

Cena ne vključuje električnega priključka, kar pomeni, da je treba električni priključek dodatno naročiti. Za zmanjšanje stroškov bo organizator razdelil stroške enega priključka na tri ali štiri razstavljalce, ki bodo imeli stojnice postavljene skupaj. Cene dodatnih naročil lahko dobite na sejmu ali pa pri nas.

Stojnice bodo v prenovljeni sejmski dvorani C, kjer se predstavlja program prehrane, gostinske opreme in turizma.

Število prostih mest je omejeno, zato pohitite s prijavi!

Dodatne informacije in prijavnico lahko dobite na spletni strani <https://www.kgzs.si/gospodarjenje/trzenje-promocija/sejmi-in-prireditve/sejem-mos> ali pa vam jo pošljemo po elektronski pošti. Poleg ustrezne prijave sta pogoja za sodelovanje na sejmu tudi članstvo v Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije s poravnanimi vsemi obveznostmi in urejena ustrezna dokumentacija za prodajo. **Prijavnico pošljite organizatorju (Celjski sejem), s katerim boste uredili vse ostale podrobnosti.**

Vabimo vas torej, da se pod okriljem Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije predstavite obiskovalcem sejma MOS v Celju!

Več o sejmu lahko preberete na spletni strani organizatorja www.ce-sejem.si, dodatne informacije glede sodelovanja lahko dobite na naši spletni strani www.kgzs.si si ali pa vam jih posreduje Robert Peklaj, robert.peklaj@kgzs.si.

MOS

Celjski sejem

PONUDBA ZA SODELOVANJE NA SEJMU NARAVA ZDRAVJE 2019

Tudi letos vam Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije v sodelovanju z organizatorjem sejma Gospodarskim razstaviščem ponuja možnost cenejšega nastopa na sejmu Narava zdravje, ki bo od 23. do 26. oktobra 2019 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

Letos vam ponujamo razstavni prostor velikosti vsaj 6 kvadratnih metrov, ki vključuje: razstavni prostor vsaj 6 kvadratnih metrov (3 x 2 m), talno oblogo Heuga, leseno steno v ozadju, pult (miza) velikosti 2 kvadratna metra (2 x 1 m), stol, souporabo skupnega električnega priključka, prijavnino, vpis v katalog (ob pravočasni prijavi), ekološko takso.

Letos je možna prijava najmanj za dva dneva, seveda pa je možno sodelovati vse štiri dni sejma. Glede na omejeno število mest bodo imeli prednosti tisti, ki se bodo prijavi za vsaj tri ali vse štiri dni.

Cena: 100 € + ddd na dan ob prijavi za 2 dni.

Cena: 90 € + ddd na dan ob prijavi za 3 dni.

Cena: 85 € + ddd na dan ob prijavi za vse 4 dni.

Cena ne vključuje priključka za nočni tok in morebitnega najema hladilne vitrine ali kakšne druge dodatne opreme, si pa lahko prostor opremito po svoje. Razstavljalcev je dolžan plačati 100 % cene prijave, če prijavo odpove manj kot 15 dni pred sejmom.

Rok za prijavo: 20. september 2019 (možne so samo pisne prijave!).

Prosimo, da izpolnjene prijavnice (ki jih dobite na naši spletni strani ali pa vam jo pošljemo po e-pošti) pošljete pravočasno, ker bomo le tako lahko zagotovili to ceno in vaš zapis v katalog! Poleg ustrezne prijave sta pogoja za sodelovanje na sejmu tudi članstvo v Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije s poravnanimi vsemi obveznostmi in urejena ustrezna dokumentacija za prodajo.

Vabimo vas torej, da se pod okriljem Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije predstavite približno 25.000 obiskovalcem sejma Narava zdravje!

Več o sejmu lahko preberete na spletni strani organizatorja www.narava-zdravje.si, dodatne informacije glede sodelovanja lahko dobite na naši spletni strani www.kgzs.si si ali pa vam jih posreduje Robert Peklaj, robert.peklaj@kgzs.si.

NASVETI ZA POLJE, VRT IN ČEBELE

Skrivnosti narave in kmetovanja

Pridružite se nam

V Sloveniji je 16 društev, ki delujejo za namene prenosa znanja in prakticiranja biološko-dinamičnega načina kmetovanja, Založba Ajda Vrzdenc, Združenje DEMETER ki je nosilec blagovne znamke, in Zveza biodinamikov Slovenije.

Področje delovanja Društev ni le povezovanje članov, izdelovanje biodinamičnih pripravkov, organizacija izobraževanj in prakticiranje kmetijske prakse v malem in velikem, je tudi povezovanje z ves planet obsegajočo bratovščino biodinamikov severa in juga, vzhoda in zahoda in skrbi za ohranjanje narave, je spremljanje delovanja in sodelovanje na področju waldorfske pedagogike, antropozofske medicine in lepих umetnosti/evritmije. Ta štiri področja je zaznamoval dr. Rudolf Steiner (1861–1925), njegove teze pa je za področje kmetovanja in vrtnarjenja preverjala in prakticirala vsaj 60 let svojega življenja Marija Thun (1922–2012). Metoda kmetovanja je izvrstna in dokazljiva v materialnem z vedama kvantna fizika in astronomija. Kmetovanje po metodi biodinamike se prakticira po vseh celinah in je zaznamovano z ekološkim in DEMETER certifikatom.

Člani društev za biodinamično gospodarjenje smo zavestni privrženci trajnostnemu načinu kmetovanja. Naše zanimanje je profesionalna kmetijska pridelava, katere proizvodi imajo ne le materialno noto, temveč tudi veliko energijsko vrednost. S svojim delovanjem terjamo dvig zavesti v kmetijstvu in naši družbi. Smo članice in člani različnih poklicev, različnih statusov in starosti, ljudje, ki vidimo v prihodnost in nam ni vseeno, da se nam pred očmi kali voda, zrak, zemlja in toplota, da se nam trajno porabljajo naravni viri in izginja naravna raznolikost.

Naša želja je ekološko in biodinamično kmetovanje na vseh kmetijskih rabah, še posebej pa na ranljivih območjih Slovenije (narodni parki, naravni parki, Natura območja, območja jezer, rek, vodovarstvena območja, vodozbirna območja, naravno degradirana območja, območja z omejenimi dejavniki za kmetovanje, peščena kmetijska območja). Naše prepričanje in dosedanje izkušnje dokazujejo, da je mogoče pridelati zadostne količine hrane in surovin za industrijo, istočasno pa dobro in kakovostno živeti. Pripravljene smo svoja znanja in izkušnje deliti in prenašati v obstoječo kmetijsko prakso. Če bomo zmogli preseči materializme (nenormalno visoki pridelki, rejski cilji ...) in začeti s trajnimi oblikami kmetovanja (brez lahkotopnih mineralnih gnojil, brez pesticidov in brez GSO), vprašanjanj bolehanja čebel, obolevanja gozdov ter redčenja naravne pestrosti ne bo več.

Člani društev vemo, da biodinamični način kmetijske pridelave deluje in je zelo uspešen. Po celem svetu se praksa odlično uveljavlja, kot bi opazovali naravo, ki se sama obnavlja, kot bi opazovali naravo čebelje družine, ki se z vsakim rojem razmnožuje. Srečen in zadovoljen čebelar, lep in bogat pridelek lepo oplojenega sadja in ostalih rastlin. Med bi v takem primeru lahko od silne sreče zanemarili. V slogi je moč, se učimo od čebel in iz starega slovenskega pregovora. Člani društev se zavedamo, da smo majhni, in tudi tisti, ki mislijo, da so veliki, so majhni.

Maja Klemen Cokan, KGZS – Zavod Celje, maja.klemencokan@ce.kgzs.si

NAGRADNA UGANKA

Začetnice besed dajo geslo. Geslo pošljite do 8. septembra na naslov Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, uredništvo Zelene dežele, Gospodinjska 6, 1000 Ljubljana, s pripisom NAGRADNA UGANKA.

Odgovor lahko pošljete tudi po elektronski pošti na naslov zelena.dezela@kgzs.si s svojim imenom in naslovom.

Občina s pretežno slovenskimi prebivalci na Tržaškem Krasu (it. Sgonico)								
Starogrški pisec basni								
Največja pri nas živeča zver								
Pomladanska rumencvetoča zel, ki raste ob poteh								
Vino z Janževega vrha								
Norveška znamka traktorskih vitlov								
Slikovito naselje na Krasu								
Traktorska priključna gred								
Prvi človek								
Ime slovenskega misijonarja na Madagaskarju								
Zgoščena vodna para v ozračju								
Kraj začetka Levstikovega popotovanja do Čateža								
Znameniti slapovi na meji med Argentino in Brazilijo								
Oklepno vojaško vozilo								
Ameriška zvezna država, kjer domuje semenarska hiša Pioneer								
Delovni prostor traktorista								
Ime mariborskega pevca pri Avsenikih (Nipič)								

Izmed pravih odgovorov bomo izžrebali pet nagrajencev, ki bodo prejeli praktične nagrade. Geslo prejšnje uganke je **USTAVIMO ZVERI**.

Izmed prispelih odgovorov smo izžrebali pet nagrajencev: Rozika Bauman, Lovrenc na Dravskem polju; Vida Bobnar, Cerklje na Gorenjskem; Martin Mele, Cerknica; Pepca Novljan, Višnja gora; Matija Vrtin, Dragatuš. Čestitamo!

NAGRADNA KRIŽANKA

Geslo križanke pošljite do 8. septembra na naslov Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, uredništvo Zelene dežele, Gospodinjska 6, 1000 Ljubljana, s pripisom NAGRADNA KRIŽANKA. Odgovor lahko pošljete tudi po elektronski pošti na naslov zelena.dezela@kgzs.si, seveda s pripisom NAGRADNA KRIŽANKA in vašimi podatki.

Med pravih odgovori bomo izžrebali pet nagrajencev, ki bodo prejeli praktične nagrade.

Med prispelimi odgovori (pravilna rešitev je bila ZA POLETNO SPROSTITUTEV) bodo nagrado prejeli: Jožefa Kotnik, Nova Cerkev; Jožef Luršak, Muta; Tomaž Markun, Golnik; Pepca Novljan, Višnja gora, in Karmen Švigelj, Ljubljana. Čestitamo!

FAGUS GIS

OBREZOVANJE DREVES
POSEK IN SPRAVILO LESA
SANACIJA GOZDOV
GOZDNO GOJITVENA DELA
ODKUP HLODOVINE
PREVOZI HLODOVINE
PRODAJA DRV ZA KURJAVO

KOŠNJA TRAVE
OBREZOVANJE GRMOVNIC
ČIŠČENJE OKOLICE

FAGUS GIS, d.o.o.
Tomažičeva ul. 4,
2310 Slov. Bistrica

gozdarstvo@fagus-gis.si
(02) 62 04 659
051 364 574

V KRALJESTVU UGANK

MANJŠA, KRAPU PODOBNA SLADKOVODNA RIBA, KORESELJ; HRVAŠKI SLIKAR (VJEKOSLAV)
ANTIČNO IME ZA SIRSKO MESTO HOMS
NEKDANJI SOVJETSKI NOGOMETNI VRATAR (LEV)
NAŠ BIOKEMIK (VITO)
TRAVNIŠKA RASTLINA S PERNATIMI LISTI
GOJITELJICA ŽIVALI IGRA SAMO S KRETNJAMI

AVTOR: PIVALNI EVROPSKI SVETI PRITILJE
GREGA INSTRUMENT Z VISJIM TONSKIM OBSEGOM NOSTNI SLOG PRI STARIH EGIPČANIH SMUČAR KRALJEVIC

KONEC GESLA						E	PODJETJE ZA PRIDOBIVANJE OLJA	PLESNA FIGURA PRI ČETVORKI
OKOSTJE GLAVE						OTTO ENDER VZDEVEK OLIVERJA MLAKARJA		
TASSOVA PASTIRSKA IGRA						REKA V ROMUNIJI KRITIKA, PRESOJA		
SRBSKA IGRALKA (EVA)				SVET, KI NAS OBDAJA REKA V SRBIJI				
INDIJ				IVAN MINATTI KONICA		AMERIŠKA OBVEŠČEV. AGENCIJA DRAGO IBLER		PEVEC SMOLAR
HČERKE KRALJICE NIOBE						RADIJ ANDREJ KAROLI		
IZPRAŠEVANEC (STAR.)								
ČESKI TOVORNJAK						JAPONSKA ZNAMKA GLASBENE OPREME		

Kmetija, ki ni zanemarila tradicije in samooskrbe

Arnovo selo, kjer kmetuje Mitja Molan z družino, leži na zahodu občine Brežice in meji na krško občino. Tja pridete tako, da na pol poti od Krškega proti Brežicam zavijete levo, za orientacijo pa vam bodo služili sadovnjaki in vinogradi bizeljsko-sremiškega območja. Posavje je zelo zaznamovala druga svetovna vojna, ko so bili prebivalci izgnani v Nemčijo in Srbijo, ko so se vrnili, pa so prišli na pogorišče in morali začeti vse znova.

Marjan Papež, KGZS
marjan.papez@kgzs.si

Območje je, kot omenjeno, zelo primerno za vinogradništvo in sadjarstvo, zato ne čudi, da so se na kmetiji, ki leži na nadmorski višini 170 metrov, že pred desetletji začeli resneje ukvarjati s sadjarstvom, natančneje s pridelavo jabolk.

Prvega pol hektarja intenzivnega nasada jabolk sort idared in jonagold je oče mladega prevzemnika Mitje zasadil leta 1975 in tako nakazal smer razvoja kmetije. Širitve nasadov so sledile v letih 1981, 1983,

spada tudi manjši vinograd.

Vedel sem, da bom kmet

»Oč od malega sem vedel, da bom kmet. Končal sem mariborsko srednjo kmetijsko šolo, potem pa sem imel »eno leto počitnic«. Ker je bilo sadjarstvo že dobro zastavljeno, mi ni bilo težko nadaljevati očetovega dela. Ob tem naj pripomnim, da kljub osmim križem oče Jože še veliko postori v sadovnjakih. Bodisi je to

S protitočnimi mrežami je opremljenih 90 odstotkov nasadov.

1992, nadalje pa še po prelomu tisočletja, potem pa so seveda sledile obnove. »Te so pomembnejše kot pa posodabljanje strojnega parka. Ta je sicer tudi potrebna, vendar lahko kako leto počaka, prednost mora imeti pridelava,« pravi Mitja.

Kakor se je povečala površina sadovnjakov, 7 hektarjev jih sedaj obdelujejo, tako sta se zmanjševala na kmetiji vinogradništvo in živinoreja. Pa vendar za lastno porabo še vedno redijo prašiče, kokoši, zelenjavo, v samooskrbno »kvoto«

škropljenje ali rez, budno pa tudi pazi na razvoj škodljivcev, še zlasti voluharje ima ves čas »na muhi«.

Do obiranja vse postorijo sami

Prednost naše kmetije je, da do obiranja praktično vse delo opravimo sami. Ko združimo moči oče Jože in mama Jožica, žena Jelica, otroka Marko in Ana ter teta Marjana (ki veselo skrbi za kuhinjo), je kmetijska obdelana, delo opravljeno.

Večina sadovnjakov je opremljenih s kapljičnim namakanjem.

Sodelovanje s kmetijsko svetovalno službo je zgledno, ob obisku kmetije se nam je pridružila vodja brežiške izpostave KSS Milena Rožman.

Skušamo narediti vse, kar je potrebno ob pravem času.

Izredno pomembna je pravočasna zaščita nasadov pred boleznimi. Biti moramo v »stalni pripravljenosti«, pa zato ne dobimo dodatka,« opiše Mitja sadjarske tegobe in doda, da je tudi v drugih kmetijskih panogah precej podobno.

Rezač potrebuje počitek

Z rezjo začnejo kmalu po tem, ko listje odpade, bujne sorte že kmalu po obiranju. Izkoristijo vse dni, pozno jeseni ali pozimi, pazijo le na to, da takrat režejo blizu doma, da se gredo pogret, je povedal Mitja ter dodal: »Ne moreš ves dan neprekinjeno obrezovati drevja. Po nekaj urah ti koncentracija pade, pade ti storilnost in kakovost opravljenega dela, zato je treba spočiti glavo.«

Za obiranje pa je seveda treba najeti delovno silo. Pred desetletji so prihajali na delo vinogradniki s Hrvaške, pa mladi upokojenci iz revirjev, ki so bili večji tega dela. »Zaenkrat nam še ni treba najemati delovne sile iz tujine, se pa vidi, da mladim to delo ne diši preveč. Glede na to, da imamo že četrto neugodno sezono, je problem tudi dobro plačati obiralce,« tako Mitja.

V nasadih imajo le štiri sorte. To so gala, topaz, evelina in idared, ki se poslavlja. Pred leti so imeli tudi nekaj hrušk, pa tudi jagode in breskve ... Za vse to, pa še vino in zelenjavo, je bil nekoč trg v Zagrebu. Meja je marsikaj spremenila ...

Poslovno sodelujejo z Evrosadom iz Krškega, prek katerega tudi sadje prodajajo. Nekaj je tudi prodaje na domu, vendar ne dosti, saj je njihovo območje sadjarsko razvito in imajo večinoma ljudje sami manjše nasade jabolk.

O širitvi pridelave drugih vrst sadja ne razmišljajo. »Če bi začeli npr. pridelovati breskve,

bi morali le-te sami prodati, naslednji korak bi bil, da so samo breskve in jabolka premalo, da stojiš nekje na tržnici, zato bi bilo treba razširiti ponudbo. Zaradi odsotnosti bi trpelo delo na kmetiji in vprašanje je, kolikšna bi bila dodana vrednost za kmetijo,« razmišlja Mitja.

Aktivna skrb za okolje

Vključeni so v »Global G.A.P.«, kar pomeni dobro kmetijsko prakso (Good Agricultural Practice). Pri pridelavi se držijo določenih pravil in imajo s tem dodatno delo in stroške, vendar menijo, tako Mitja, da je to prava smer. Nadeja se tudi pozitivnega učinka sheme »izbrana kakovost« za sadje, da bo bolj opazna razlika med slovenskim in tujim sadjem. Pri tem je izpostavil Poljsko, ki je pred leti s sofinanciranjem Evropske unije veliko vlagala v napravo nasadov za izvoz v Rusijo, sedaj pa njihova cenena jabolka zaradi ruskega embarga preplavljajo evropski trg. Pomemben signal na trgu je tudi, da poraba jabolk na račun drugega sadja pada,

Na vinski gorici Plešivca stoji hram iz leta 1800 »in še nekaj«, ki so ga pred leti zgledno obnovili in postaja vsako leto bolj »obiskana točka« za kratke oddihe.

zato iščemo nove za mlade zanimive sorte.

Ob tem je še poudaril, da bi se javnost morala bolj zaveda-

ti posrednih koristi kmetovanja – obdelane krajine in živih vasi, saj so kmetje pomembni za delovanja različnih društev: od gasilskega društva do cerkvene gasilskega zbora.

Toča in suša sta pod nadzorom, pozeba pa ...

Za bolj stabilno pridelavo imajo 90 odstotkov nasadov zaščitnih s protitočno mrežo, večina nasadov ima tudi kapljično namakanje. »Glede narave edino proti pozebi še nimamo orožja. Pozebi v letih 2016 in 2017 sta močno okrnili prihodke kmetije. Obilna letina v letu 2018 je imela drug negativen učinek, saj so cene jabolk močno padle. Poznam primere, ko so pridelovalci dobili več odškodnine za

Med vse bolj iskanimi sortami je topaz.

pozebo v letih 2016 in 2017 kot pa za pridelek v 2018.

Ježi me, da so odkupne cene močno padle, potrošnik v trgovinah pa ni zato dobil jabolk po bistveno nižji ceni. Odkupna cena je padla pod 20 centov, tega pa kupec ni zaznal. Tako je spet od vseh le trgovina imela več dobička.

»Spet se bomo preštevali«

Tudi letošnje leto je za sadjarstvo neugodno. Zaradi preobilnega pridelka lani je letos marsikje nastavek slab, hladen konec aprila in maj bosta imela za posledico, da bo pridelka manj, plodovi bodo slabši, nepravilnih oblik, mrežasti. Lahko rečemo, da bo to že četrta neugodna sezona za sadjarstvo.

Sadjarji se bomo spet preštevali. Opažamo, da sadjarji, ki imajo do dva hektarja sadovnjakov le-te opuščajo,« stanje v sadjarstvu opisuje mladi prevzemnik Mitja. To je postal leta 2011. V sklopu ukrepa je kupil večnamensko ploščad za rez, nameščanje protitočnih mrež, redčenje in obiranje sadja ter obnovil nasade.

Dodatni dohodek, ki ga je vse manj

Dopolnilna dejavnost, ki je pred leti prinašala pomemben vir dohodka, je izdelava lesene embalaže. »Sedaj je prihodek iz te dejavnosti veliko manjši, saj je veliko embalaže kartonske in plastične, povpraševanje je manjše, saj skoraj ni več sindikalne prodaje, pa tudi mali sadjarji, ki so bili kupci le-te, opuščajo pridelavo,« pove Mitja.

Pogled v prihodnost je realen. »Sedaj ni čas za velikopotezne načrte. Zdržati moramo ta slabša leta. Naložbe v mehanizacijo bodo morale malo počakati, prednost bo obnova sadovnjakov. Med načrti je intenzivna vključitev v shemo izbrana kakovost, kar pomeni tudi zvišanje kakovosti pridelka,« pove Mitja in doda: »Za to je potrebno več znanja, ki ga dobimo z lastnim izobraževanjem, prek poslovnih partnerjev in seveda prek svetovalne službe, ki nam trdni stoji ob strani. Brez svetovalne službe ne bi šlo, brez denarja pa tudi ne.«

Sava (pre)hitro teče

Na zbornični ravni je Mitja član strokovnega odbora za sadjarstvo. Ko se je odločil za vključitev v odbor, je mislil, da se lahko pravilniki in zakoni hitreje spreminjajo: »Preden sem prišel v odbor, sem mislil, da mora manj Save preteči, da se nekaj zgodi. Zdaj vidim, da je drugače, ali pa je začela Sava hitreje teči,« hudomušno zaključuje Mitja Molan.

Mitja Molan je predsednik Sadjarskega društva Artiče, ki že več kot dve desetletji v sodelovanju s KGZS – Zavodom Novo mesto organizira prvovrsten dvodnevni strokovni posvet. Je tudi član strokovnega odbora za sadjarstvo pri KGZS.

Mitja je gasilec, pravzaprav so pri gasilcih v Gasilskem društvu Spodnja Pohanca vse štiri generacije Molanovih. Z družino gre tudi na morje, domov pa morajo priti pred 20. avgustom, ko se začne obiranje zgodnje sorte jabolk gala. Za dušo in sprostitvev igra mali nogomet v veteranski posavski ligi.